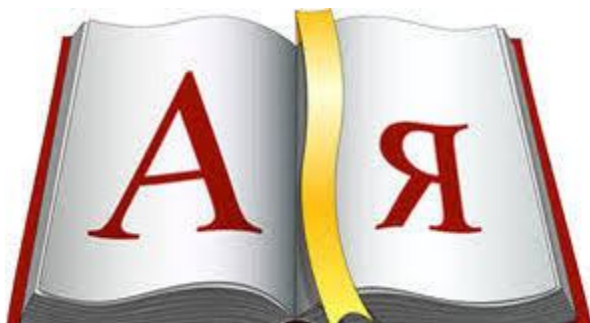

СЛОВНИК
ЗАГАЛЬНИХ ТЕРМІНІВ І
ПОНЯТЬ З АНАЛІЗУ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

**СЛОВНИК
ЗАГАЛЬНИХ ТЕРМІНІВ І
ПОНЯТЬ З АНАЛІЗУ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

ХАРКІВ

Стильна типографія

2019

УДК 332.15
С 48

*Схвалено та рекомендовано до друку
Науково-методичною радою
Навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту ХНТУСГ
Протокол № 4 від 26.12.2018 р.*

Р е ц е н з е н т и:

В. С. Ніценко, професор кафедри обліку та оподаткування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, доктор економічних наук;

Н. І. Райтер, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Львівського національного аграрного університету, кандидат економічних наук.

С 48 Словник загальних термінів і понять з аналізу господарської діяльності / уклад.: С. О. Заїка, С. В. Кускова ; ХНТУСГ. – Харків: ТОВ Стильна типографія, 2019. – 82 с.

Мета видання – сприяти глибшому засвоєнню студентами базових термінів і понять з дисципліни «Аналіз господарської діяльності», а також допомогти в забезпеченні самостійного опрацювання матеріалу під час вивчення дисципліни.

Словник містить близько 900 загальних термінів і понять з аналізу господарської діяльності, які найчастіше зустрічаються в економічному аналізі.

Призначений студентам денної та заочної форм навчання спеціальностей: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг».

УДК 332.15

© Заїка С. О., Кускова С. В., укладання, 2019
© ХНТУСГ, 2019

ПЕРЕДМОВА

Успішність ринкових перетворень значною мірою залежить від того, наскільки працівники володіють економічними знаннями та розуміють відтворені процеси, які відбуваються у різних сферах національної економіки, адже становлення ринкових відносин вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва на основі впровадження інновацій при управлінні виробництвом. Важлива роль в цьому процесі належить аналізу господарської діяльності – одній з найважливіших функцій управління, здійснення якої необхідне для забезпечення ефективної роботи підприємства.

«Словник загальних термінів і понять з аналізу господарської діяльності» призначений сприяти тому, щоб студенти та всі інші, хто цікавиться економічним аналізом, оволоділи його сучасною мовою. Адже якщо не знати сучасну термінологію, неточно тлумачити терміни і поняття, що вживаються в аналізі господарської діяльності, то не варто сподіватися на досягнення взаєморозуміння не тільки з іноземними, а й вітчизняними колегами.

Словник термінів і понять містить широковживану та спеціалізовану термінологію, що знаходить широке застосування в аналізі господарської діяльності. Головне його завдання – надати стисле і доступне для розуміння пояснення термінів і понять, які містять відомості з аналізу господарської діяльності.

Мета словника – допомогти студентам в засвоєнні базових термінів і понять з аналізу господарської діяльності та сприяти підготовці висококваліфікованих фахівців із ринковим мисленням і навичками в галузі сучасної економіки.

Словник містить тлумачення близько 900 сучасних термінів та понять, які найчастіше зустрічаються в науковій літературі та навчальних виданнях з аналізу господарської діяльності, написаний у відповідності до навчальної програми з дисципліни «Аналіз господарської діяльності», призначений для студентів всіх форм навчання галузей знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки» і 07 «Управління та адміністрування».

Укладачі висловлюють щире вдячність за надану допомогу у підготовці до видання словника колективу наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.

А

Абсолютна матеріаломісткість – витрати основних видів сировини і матеріалів за абсолютними значеннями на фізичну одиницю виготовленої продукції.

Абсолютні розміри – показують кількісні розміри явища в одиницях міри, ваги, обсягу, площі, вартості і т. д. безвідносно до розміру інших явищ.

АВС-аналіз – метод, що дозволяє класифікувати ресурси фірми за ступенем їх важливості.

Агропромисловий комплекс – це сукупність галузей промисловості, будівництва, сільського господарства, обслуговування і обігу, взаємопов'язаних технологічно, організаційно й економічно.

Акордна оплата – різновидність прямої відрядної оплати праці, яку встановлюють не за відпрацьований час, а за обсяг виконаної роботи в цілому.

Аксіома – це положення, яке сприймається без доказів у зв'язку з їх очевидністю.

Актив – 1) частина бухгалтерського балансу, яка відображає на певну дату всі належні підприємству активи; 2) майнові права, що належать фізичній чи юридичній особі; 3) перевищення грошових надходжень держави, одержування із-за кордону, над її закордонними витратами.

Актив балансу бухгалтерського – частина (ліва) балансу бухгалтерського, що вказує на певну дату, склад і розміщення всіх належних на даному підприємстві (організації, установі) матеріальних цінностей, грошових коштів.

Активи – 1) ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до здобуття економічних вигод у майбутньому; 2) контрольовані підприємством унаслідок минулих подій ресурси, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічних вигід у майбутньому.

Активи дохідні – активи, що забезпечують дохід (наприклад, депозити, процентний дохід тощо).

Активи ліквідні – 1) елементи групи коштів, які включають валюту, банківські депозити та певні види цінних паперів; 2) кошти, цінні папери, матеріальні цінності, інші активи, які можуть бути швидко реалізовані без відчуття втрати їхньої поточної вартості і використання для сплати боргових зобов'язань.

Активи матеріальні – 1) основні фонди й оборотні активи будь-якого виду, відмінні від коштів, цінних паперів, деривативів та нематеріальних активів; 2) основні фонди та оборотні активи в будь-якому вигляді, що відрізняються від коштів, цінних паперів, дивідендів та нематеріальних активів.

Активи нематеріальні – 1) частина майна підприємства, наданого через належні йому патенти, ліцензії та інші права на інтелектуальну власність, права користування землею, водою та іншими ресурсами, будинками, спорудами і обладнанням, інші майнові права, товарні знаки, придбані або орендовані брокерські місця, програми для роботи на ЕОМ та ін.; 2) засоби, що не мають фізичної, відчутної форми, але дають підприємству дохід. Це, як правило, різні права підприємств (фірми тощо), наприклад, патенти, товарні знаки, торгові марки, авторські права, ліцензії тощо.

Активи необоротні – 1) сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності; 2) власні ресурси підприємства, які вибули з господарського обороту, але й далі залишаються на його бухгалтерському балансі.

Активи оборотні (поточні) – 1) сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються впродовж одного операційного циклу; 2) грошові кошти чи еквіваленти, що необмежені у використанні, а також активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або дванадцяти циклів від дати балансу.

Активи операційні – активи підприємства, безпосередньо задіяні в його виробничій діяльності та формуванні доходу від цієї діяльності.

Активи поточні чисті – різниця між поточними активами та поточними зобов'язаннями.

Активи чисті – 1) активи підприємства за відрахуванням його зобов'язань; 2) сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих за рахунок власного капіталу.

Активів доходність – чистий дохід плюс затрати за користування кредитом, виражені у відсотках до загальної вартості активів.

Акцент – форма безготівкових розрахунків.

Амортизація – 1) систематичний розподіл вартості, яка амортизується, чи необоротних активів упродовж терміну їх корисного використання; 2) елемент витрат, до якого включають суму нарахованої амортизації основних засобів та нематеріальних активів; 3) у страховій справі – зменшення вартості застрахованого майна внаслідок його зношування; 4) визнання боргового зобов'язання недійсним через його втрату або викрадення.

Амортизація нематеріальних активів – поступове списання вартості нематеріальних активів у процесі їх виробничого використання.

Амортизація основних засобів – списання протягом часу з вимогами оподаткування та бухгалтерського обліку, вартості основних засобів, що амортизується, зниження вартості основних фондів у процесі їх використання.

Аналіз – 1) метод наукового дослідження (пізнання) явищ і процесів, в основі якого лежить вивчення складових частин, елементів досліджуваної системи; 2) метод виявлення і класифікації факторів, що визначають стан і розвиток досліджуваного об'єкта управління. 3) процедура встановлення сили впливу факторів на функцію або результативну ознаку з метою ранжирування факторів для розробок плану організаційно-технічних заходів із поліпшення функцій; 3) пов'язані між собою і взаємозумовлені методи вивчення та наукового дослідження певних явищ, процесів, дій, результатів; 4) це метод дослідження, який стосується вивчення предмета шляхом розчленування його на складові, кожна з яких аналізується (вивчається) окремо в рамках одного цілого (аудит фінансово-господарської діяльності підприємства); 5) спосіб пізнання предметів і явищ навколишнього середовища, заснований на розчленуванні цілого на його складові частини і вивчення їх у всій різноманітності зв'язків і залежностей.

Аналіз балансовий – аналіз фінансового стану підприємства, здійснений за його балансом.

Аналіз беззбитковості – форма аналізу діяльності підприємства за співвідношенням обсягів виробництва продукції та витрат на її реалізацію.

Аналіз вартісний – аналіз витрат виробництва та обігу, за якого величину витрат і виявлення резервів підвищення ефективності визначають відповідно до ціни товару.

Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відносин даних звітності, визначення взаємозв'язків показників.

Аналіз господарської діяльності – 1) вивчення та оцінка використання всіх видів господарських ресурсів і результатів роботи підприємства; 2) напрям економічного аналізу, пов'язаний з вивченням виробничої, фінансової, торговельної діяльності підприємств (організацій, фірм); 3) важливий елемент у системі управління виробництвом, дійовий спосіб виявлення внутрішньогосподарських резервів, основа розробки науково обгрунтованих планів і управлінських рішень; 4) функція управління, яка забезпечує науковість прийняття рішень. Це важливий інструментарій виявлення внутрішньогосподарських резервів, основа розробки науково-обгрунтованих планів і управлінських рішень. 5) система спеціальних знань, пов'язана з дослідженням економічних процесів і господарських комплексів, темпів, пропорцій, а також тенденцій розвитку, з виявленням глибинної їх суті і причин, що зумовлюють різні відхилення від запланованих показників, договірних зобов'язань, та з об'єктивною оцінкою їх виконання; 6) система спеціальних знань, що пов'язані: а) з дослідженням економічних процесів у їх взаємозв'язку, що складаються під впливом об'єктивних економічних законів; б) з науковими обгрунтуваннями бізнес-планів, з об'єктивною оцінкою їх

виконання; в) виявленням позитивних та негативних факторів і кількісним вимірюванням їх дії; г) з розкриттям тенденцій та пропорцій господарського розвитку, з визначенням невикористаних внутрішньогосподарських резервів; д) з узагальненням передового досвіду, з прийняттям управлінських рішень.

Аналіз зібраної інформації – обробка та вивчення первинної інформації за допомогою різноманітних методів і прийомів, а також виявлення необхідних зведень із усього масиву отриманих даних. При цьому широко використовуються економіко – статистичні та економіко-математичні методи опрацювання інформації.

Аналіз ліквідності – 1) цільовий фінансовий аналіз, здійснюваний за даними балансів суб'єктів господарювання з метою оцінки ліквідності їхніх активів щодо забезпечення поточних зобов'язань; 2) характеризує можливість підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання із своїх поточних активів.

Аналіз оперативний – вид економічного аналізу, який полягає у забезпеченні процесу управління своєчасною дієвою інформацією про зміну економічної ситуації та причини її зміни для оперативного вироблення рішень, спрямованих на запобігання негативним змінам, їх усунення та ефективне маневрування ресурсами і капіталом.

Аналіз показників виробничо-збутової діяльності – аналіз, спрямований на виявлення ефективності діяльності фірми з кожного напрямку виробництва та збуту. Кінцева мета такого аналізу – виявлення доцільності змін (або збереження) стратегії з кожного напрямку. Основний критерій аналізу – приведення показників діяльності у відповідність із стратегічними цілями фірми (нормою прибутку, темпами зростання обсягу продажу).

Аналіз порівняльний – 1) аналіз господарської діяльності, що ґрунтується на зіставленні значень окремих аналогічних показників між собою – порівнянні фактичних даних із нормативними, з показниками минулих періодів, середньозваженими показниками, показниками діяльності підприємств-конкурентів тощо; 2) зіставлення численних значень показників об'єкта, що аналізується, із значеннями базового періоду (з іншими періодами), з показниками інших, аналогічних об'єктів, із нормативним (еталонним) рівнем.

Аналіз продуктивності інженерно-технічних працівників – система оцінки праці інженерно-технічних працівників, призначена для того, щоб: 1) виявляти проблеми розподілу трудових ресурсів; 2) давати оцінку альтернативним методам і системам; 3) розподіляти функції серед ІТП; 4) визначати критерії продуктивності окремих груп; 5) прогнозувати реальну потребу в персоналі; 6) одержувати оптимальні графіки роботи. аналіз ресурсомісності об'єкта – аналіз структурних, абсолютних, відносних та питомих показників, що характеризують витрати ресурсів за

стадіями життєвого циклу об'єкта, з метою виявлення факторів економії ресурсів.

Аналіз ретроспективний – метод вивчення тенденцій технічного, соціального, економічного розвитку об'єкта, які склалися в минулому для формування стратегії його розвитку.

Аналіз ринку – вивчення ринку товарів і послуг, попиту та пропозиції, поведінки споживачів, ринкової кон'юнктури, динаміки цін з метою кращого просування своїх товарів на ринку.

Аналіз системний – один із найважливіших засобів знаходження рішень та розуміння проблем суспільного життя. Реалізує системний підхід – принцип комплексного вивчення та дослідження реальності – загальних для будь-яких систем об'єктів: «вхід», «процес», «вихід», «ціль», «зворотний зв'язок», «ріст», «взаємодія» тощо.

Аналіз трендовий – порівняльний аналіз, що застосовується для вивчення відносних темпів росту та приросту показників за декілька років до рівня базисного року, визначення тенденцій їх змін.

Аналіз факторний – один з видів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, пов'язаний із пошуком і класифікацією факторів, що впливають на економічні показники, та кількісною оцінкою впливу цих факторів.

Аналіз фінансовий – оцінка та прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його фінансової звітності.

Аналіз фінансовий вертикальний (структурний) – фінансовий аналіз, який полягає у структурному розкладанні окремих показників фінансової звітності підприємства.

Аналіз фінансовий горизонтальний (трендовий) – система фінансового аналізу, яка полягає у вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі.

Аналіз фінансовий зовнішній – аналіз, здійснюваний за даними публічної фінансової звітності контрагентами підприємства чи органами зовнішнього контролю.

Аналіз фінансовий порівняльний – складова фінансового аналізу, яка базується на зіставленні між собою значень аналогічних фінансових показників.

Аналіз фінансового стану – узагальнюючий аналіз, здійснюваний для вивчення всіх основних аспектів фінансової діяльності суб'єкта господарювання на підставі балансу підприємства, звіту про фінансові результати й інших фінансових документів.

Аналіз фінансового стану – частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу.

Аналітик – фахівець, що володіє методикою економічного аналізу, який бере участь у проведенні аналізу.

Аналітичне дослідження – дослідження, проведене з метою перевірки гіпотези про причинно-наслідкові зв'язки.

Аналітичний облік – відображення фінансово-господарських операцій в документах первинного обліку (розпорядчих, виконавчих, комбінованих).

Анкета – 1) об'єднана єдиним дослідницьким задумом система питань, спрямованих на виявлення кількісно-якісних характеристик об'єкта і предмета дослідження; 2) інструмент дослідження, що складається з переліку питань і забезпечує відносно швидкий збір інформації про ринок (опитування споживачів тощо), про виконувану роботу (опитування на робочих місцях з метою збору інформації для складання посадової інструкції та ін.). До початку складання будь-якої анкети варто чітко сформулювати мету дослідження.

Анкетування – метод одержання первинної інформації, заснований на проведенні опитування з використанням анкети (опитувального листа). Процедура анкетного опитування передбачає визначення проблематики, розробку анкети, достовірну вибірку, спосіб анкетування (особисте інтерв'ю, поштою, телефоном тощо).

Аргумент – підстава, доказ, які використовуються для обґрунтування, підтвердження чогось

Асортимент – перелік найменувань продукції з вказівкою її обсягу випуску по кожному виду.

Асортимент продукції – 1) склад і співвідношення окремих видів виробів у продукції підприємства, галузі економіки чи в будь-якій групі товарів; 2) набір різних товарів, їх видів і різновидів, об'єднаних за певною класифікацією.

Аудиторський (бухгалтерський) аналіз – вид аналізу, що проводиться з метою оцінки і прогнозування фінансового стану і фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

Аудиторські стандарти – основні принципи виконання аудиторських процедур.

Б

База – показники, що відносяться до певного періоду часу (до базисного періоду).

База даних – сховище інформації в певному накопичувачу (комп'ютер, довідник).

Базисна ціна – фіксована у договорах або прейскурантах ціна товару з установленими параметрами якості, специфікації, розміру, складу тощо.

Баланс – 1) звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал; 2) система взаємозв'язаних показників, що характеризує будь-яке явище або процес

шляхом співставлення його окремих сторін; 3) різниця між доходами і витратами система взаємопов'язаних показників, які характеризують наявність матеріальних, трудових, грошових ресурсів та їх використання. Він може бути плановим або звітним. Плановий баланс дає змогу встановити відповідність між передбачуваним обсягом ресурсів і потребами в них. Звітний баланс характеризує фактичну наявність ресурсів та їх використання.

Баланс бухгалтерський – основна форма бухгалтерської звітності підприємства, що показує в грошовій формі його активи, зобов'язання і власний капітал. Один з елементів методу бухгалтерського обліку.

Баланс доходів і видатків (фінансовий план) – документ, в якому характеризуються фінансові результати діяльності господарських структур різних рівнів управління.

Баланс ліквідаційний – основний фінансовий документ, що відбиває майновий стан підприємства на дату припинення його діяльності як юридичної особи. Складається ліквідаційною комісією і затверджується власником підприємства чи органом, який прийняв рішення про ліквідацію.

Баланс робочого часу – система показників, що характеризують використання робочого часу, величину та склад трудових витрат, а також втрати робочого часу.

Баланс робочого часу – фактично відпрацьований час працівниками (за зміну, добу, місяць, рік).

Балансова вартість – оцінка основних фондів та оборотних засобів, зазначена у бухгалтерському балансі.

Балансова вартість активів – вартість активів (фондів) з урахуванням зносу, що реєструється в ділових книгах. Визначається шляхом віднімання нагромаджених амортизаційних відрахувань від початкової вартості активів.

Балансовий метод – зіставлення взаємопов'язаних показників господарської діяльності з метою з'ясування і вимірювання їх взаємного впливу, а також підрахунку резервів підвищення ефективності виробництва.

Банк – кредитно-фінансова установа, що зосереджує тимчасові вільні кошти, надає їх у строкове користування у формі кредитів, стає посередником у взаємних виплатах і розрахунках між підприємствами.

Банківський кредит – передача банками фізичним і юридичним особам на встановлений договором термін грошей з умовою їхнього повернення і сплатою проценту за користування ними.

Банкрут – неплатоспроможний боржник, офіційно визнана неплатоспроможна юридична або фізична особа, підставою оголошення якої банкрутом є перевищення суми її боргу над задокументованою вартістю її рухомого й нерухомого майна.

Банкрутство – 1) визнана господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури; 2) неспроможність боржника платити за своїми борговими зобов'язаннями та виконувати зобов'язання перед бюджетом.

Банкрутство підприємства (юридичної особи) – визнана арбітражним судом або оголошена боржником нездатність у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів по грошових зобов'язаннях і (або) виконати обов'язок по сплаті обов'язкових платежів.

Банкрутство приховане – навмисне приховування факту стійкої фінансової неспроможності підприємства та пов'язане з ним подання недостовірної інформації кредиторам, державним органам, іншим зацікавленим особам.

Банкрутство умисне – свідоме доведення суб'єкта підприємницької діяльності до стійкої фінансової неспроможності, до якого з корисливих мотивів вдається власник або посадова особа підприємства.

Банкрутство фіктивне – свідоме навмисне поширення підприємством інформації щодо своєї фінансової неспроможності з метою ухилення від оплати зобов'язань або шантажу кредиторів для отримання в них відтермінування платежів, зменшення суми основного боргу тощо.

Бізнес – економічна діяльність, спрямована на отримання прибутку; будь-який вид підприємницької діяльності, що забезпечує дохід чи інший зиск.

Бізнес-план – документ, що містить систему заходів чи програму дій, пов'язаний часом і місцем реалізації, узгоджених метою і ресурсами та спрямованих на отримання максимального прибутку через реалізацію підприємницького проекту, зокрема й інвестиційного.

Бізнес-процес – сукупність бізнес-операцій, певна кількість внутрішніх видів діяльності, що починаються з одного або більше входів і закінчуються створенням продукції, необхідної клієнту (клієнт – не обов'язково зовнішній відносно підприємства споживач, це може бути підрозділ організації або конкретний працівник).

Боржник – підприємство, нездатне задовольнити вимоги кредиторів по грошових зобов'язаннях і (або) виконати обов'язок щодо сплати обов'язкових платежів протягом встановленого терміну.

Будівництво незавершене – обсяг фактично освоєних капітальних вкладень на незакінчених і не введених до експлуатації будовах і об'єктах будівництва станом на певну дату.

Бухгалтерська звітність – 1) єдина система даних про майнове і фінансове становище організації та про результати її господарської діяльності, що складається на основі даних бухгалтерського обліку за встановленими формами; 2) звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Бухгалтерський документ – письмове розпорядження на здійснення фінансово-господарських операцій та одночасно відмітка про їх виконання.

Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Бухгалтерський прибуток - загальний валовий прибуток, позитивний фінансовий результат, розрахований за даними бухгалтерського обліку підприємства за звітний період.

Бухгалтерський рахунок – спосіб економічного групування однорідних господарських операцій для щоденного їх відображення в обліку. На кожний вид однорідних господарських операцій відкривається окремий рахунок.

Бюджет – 1) план доходів і видатків держави, установ, підприємств на певний термін (бюджетний період); 2) оперативний фінансовий план на короткостроковий період, що розробляється, як правило, в рамках наступного кварталу з розбивкою по місяцях (і менших періодах), що відображає надходження і витрачання грошових коштів у процесі здійснення конкретних видів фінансово-господарської діяльності підприємства.

В

Валова продукція – загальний обсяг продукції та виконаних робіт у вартісному вираженні за певний період, враховуючи незавершене виробництво. Виражається в постійних або поточних цінах.

Валовий (чистий) прибуток – 1) показник, що характеризує перевищення доходів над витратами, які підприємства мають у результаті виробництва. Чистий прибуток визначається шляхом виключення з валового прибутку споживання основного капіталу; 2) частина валового доходу підприємства, що залишається в нього за вирахуванням всіх витрат; 3) прибуток, розрахований на реалізованій продукції у вигляді різниці між чистим доходом (виручка без ПДВ та акцизів) від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції.

Валовий дохід – 1) новостворена працею вартість, яка включає зарплату і чистий дохід; різниця між виручкою від реалізації продукції і матеріальними затратами на її виробництво; 2) частина вартості виробленої валової продукції та наданих послуг за вирахуванням вартості матеріальних витрат, тобто знову створена вартість, в яку входить заробітна плата та прибуток.

Вартість – 1) грошовий еквівалент цінності об'єкта, який покупець готовий обміняти на право власності на цей об'єкт виражений в грошах; 2) цінність будь-чого або величина витрат на будь-що. Вартість є тією

реальною базою, що робить гроші і товар економічно тотожними поняттями. Товар обмінюється на гроші, а гроші на інший товар завдяки тому, що ці ринкові категорії мають спільну основу.

Вартість активу балансова – вартість активу за даним бухгалтерського обліку, зазначена в балансі підприємства.

Вартість активу економічна – максимальна ціна, яку можуть заплатити за певний актив з урахуванням альтернативних витрат на придбання іншого активу аналогічного призначення.

Вартість балансова скоригована – балансова вартість, обчислена після того, як будь-який актив або активи було вилучено з активів, додано до них чи змінено його балансову ціну.

Вартість інвестиційна – ціна інвестиційного капіталу, обчислена за очікуваними інвестором доходами та конкретною ставкою їх капіталізації.

Вартість капіталу – 1) ціна, яку підприємство платить за його залучення з різних джерел; 2) витрати на залучення капіталу з різних джерел, тобто сума коштів, які підприємство повинно регулярно виплачувати власникам капіталу з урахуванням суми залученого капіталу.

Вартість капіталу гранична – максимальна сума капіталу, що залучається підприємством. Показник, що характеризує середній приріст вартості капіталу на кожну нову його одиницю, яку додатково залучає підприємство.

Вартість капіталу середньозважена – середня ціна, яку підприємство платить за використання сукупного капіталу, сформованого з різних джерел.

Вартість кредиту – сума, яку позичальник сплачує кредиторіві за користування кредитом.

Вартість ліквідаційна – сума коштів, яку передбачається отримати у разі ліквідації певного активу, вартість активів підприємства як цілісного майнового комплексу у разі його ліквідації.

Вартість ліквідаційна гарантована – для орендаря – частина ліквідаційної вартості, яку орендар або пов'язана з ним особа гарантує до сплати.

Вартість майбутня – вартість капіталу через певний період часу з урахуванням певної процентної ставки.

Вартість об'єкта основних засобів первісна – вартість, за якою об'єкти основних засобів зараховують на баланс підприємства.

Вартість основних фондів балансова – вартість основних фондів на початок і кінець кожного року, визначена балансовим методом за даними бухгалтерського обліку про наявність і рух основних фондів.

Вартість основних фондів відновна – вартість відтворення основних фондів за чинними цінами. Її визначають, зважаючи на умови відтворення основних фондів, які реально склалися на момент їх переоцінки.

Вартість основних фондів залишкова – вартість основних фондів, не перенесена на вартість готової продукції, за станом на дату оцінювання основних фондів.

Вартість основних фондів ліквідаційна – вартість матеріальних цінностей, отримана після ліквідації об'єктів основних фондів, за відрахуванням витрат, пов'язаних із їх ліквідацією.

Вартість основних фондів початкова – фактична ціна, заплачена за певний новий об'єкт основних фондів під час його придбання, включаючи витрати на доставку та встановлення об'єкта.

Вартість основних фондів середня – показник, який обчислюють, використовуючи моментні показники вартості основних фондів на кожну звітну дату.

Вартість первісна – історична собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених або витрачених для придбання чи створення необоротних активів.

Вартість переоцінена – вартість необоротних активів після переоцінки.

Вартість підприємства балансова – вартість активів підприємства, зменшена на суму його боргових зобов'язань,

Вартість, яка амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів з відрахуванням їх ліквідаційної вартості.

Введення в дію основних фондів – показник вартості збудованих і прийнятих до експлуатації у встановленому порядку об'єктів будівництва – будівель, споруд, підприємств, їх черг, а також обладнання, інструменту, інвентарю тощо.

Введення в дію потужностей – показник, який характеризує величину потужностей, створених внаслідок капітальних вкладень в основні фонди.

Векселі видані – сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядчиків та інших кредиторів;

Векселі одержані – заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), інші активи, виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями.

Вексель – цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника сплатити у певний термін зазначену суму грошей власникові векселя.

Вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому.

Вертикальний порівняльний аналіз – вид аналізу, що вивчає структуру економічних явищ і процесів шляхом розрахунку питомої ваги частин у загальному цілому (питома вага власного капіталу в загальній його сумі), співвідношення частин цілого між собою (наприклад, власного

і позикового капіталу, основного й оборотного капіталу), а також вплив чинників на рівень результативних показників шляхом порівняння їхньої величини до та після зміни відповідного показника.

Вибіркові спостереження – прийоми статистичного спостереження якісних характеристик господарського процесу (при визначенні дефектів товарів, що надійшли в торгівлю).

Вибуття основних засобів – списання основних засобів за їх балансовою вартістю у разі їх повної зношеності, знищення внаслідок стихійного лиха чи аварії, безоплатної передачі іншим підприємствам, реалізація на сторону, недостачі під час проведення інвентаризації.

Визначення еталона (бенчмаркінг) – припускає оцінку визначеної діяльності стосовно еталона у своїй чи якій-небудь іншій організації.

Використання капіталу – процес безперервної реалізації основного призначення капіталу, як економічного ресурсу, в операційній та інвестиційній діяльності підприємства, який характеризується пошуком та забезпеченням найефективніших шляхів зростання його вартості.

Вилучений капітал – 1) фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників; 2) передача майна державними (казенними) та комунальними підприємствами (у балансі наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу).

Виробництво незавершене – незакінчена продукція на різних стадіях технологічного процесу і запаси напівфабрикатів власного виробництва, на які списують витрати.

Виробничі запаси – вартість запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу.

Виручка від реалізації – сума грошових коштів, що надходять від платника на рахунок підприємства, організації за поставлені товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги.

Виторг – гроші, отримані від продажу чого-небудь або як дохід, прибуток.

Виторг від реалізації продукції – кошти за вироблену продукцію, виконані роботи чи надані послуги, які надійшли на рахунок підприємства чи його каси.

Витрати – зменшення економічної вигоди у звітному періоді у формі вибуття або використання активів чи збільшення зобов'язань, грошове вираження суми ресурсів, використаних з певною метою економічний показник роботи підприємства, що характеризує суму витрат, здійснених у процесі господарської діяльності.

Витрати адміністративні – частина витрат підприємства, до яких належать: зарплата адміністративно-управлінського персоналу з відповідними нарахуваннями на неї.

Витрати альтернативні – витрати виробництва товарів чи послуг, вимірювані вартістю найкращої втраченої можливості використання факторів виробництва, витрачених на створення цих товарів і послуг.

Витрати валові – витрати, пов'язані з підготовкою, організацією, веденням виробництва, продажем продукції (робіт, послуг); пов'язані з внесенням (нарахуванням) податків, зборів (обов'язкових платежів); за операціями з борговими зобов'язаннями і валютними цінностями та нематеріальними активами; за іншими операціями.

Витрати виробництва – 1) сукупні затрати живої та уречевленої праці на виробництво продукту; 2) сукупність витрат живої праці та праці, уречевленої в засобах виробництва на всіх стадіях створення продукції; 3) витрати на виробництво продукції зазвичай виражаються в грошовій формі. Розрізняють постійні витрати, змінні витрати, загальні (валові) витрати, а також альтернативні витрати.

Витрати граничні – зростання витрат внаслідок виробництва ще однієї одиниці продукції.

Витрати експлуатаційні – витрати на утримання та експлуатацію обладнання, зокрема витрати на поточне обслуговування і ремонт.

Витрати загальновиробничі – 1) витрати на обслуговування основного і допоміжного виробництва підприємства, а саме: оплата праці персоналу управління й обслуговування виробництва; 2) складова виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), які не мають безпосереднього зв'язку з технологічним процесом основних та допоміжних структурних підрозділів підприємства, а пов'язані лише з його організацією, обслуговуванням і створенням для підрозділів необхідних умов виробництва та здійсненням управління.

Витрати змінні – 1) витрати матеріальних і трудових ресурсів на виробництво продукції, що змінюються пропорційно обсягові виробництва; 2) витрати, абсолютна величина яких зростає із збільшенням обсягу випуску продукції і зменшується із його зниженням. Це витрати на сировину та матеріали, куплені напівфабрикати та комплектуючі вироби, технологічне паливо й енергію, оплату праці працівникам, які зайняті у виробництві продукції, з відрахуваннями на соціальні заходи, а також інші витрати; 3) витрати, що залежать від обсягу виробництва і продажу продукції. В основному це прямі витрати ресурсів на виробництво і реалізацію продукції (пряма заробітна плата, витрата сировини, матеріалів, палива, електроенергії тощо).

Витрати зовнішні – витрати виробництва, які підприємство перекладає на інших суб'єктів або на суспільство загалом.

Витрати інвестиційні – довготермінові витрати інвестиційних ресурсів підприємства, пов'язані з розв'язанням завдань його стратегічного розвитку.

Витрати майбутніх періодів – витрати, здійснені підприємством у звітному році, але списані на собівартість у наступні періоди.

Витрати маркетингу – сукупні витрати підприємства на проведення аналізу ринкових досліджень, розробку комплексу маркетингових заходів, підтримку конкурентоздатності товару, іміджу фірми і створення стійкого становища на ринку.

Витрати матеріальні – спожиті у виробничому процесі засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю і переносять свою вартість на новостворений продукцію.

Витрати на збут – витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг).

Витрати на товар виробництва – сума вартості сировини і енергії, витрати на обслуговування і робочу силу.

Витрати накладні – 1) витрати на господарське обслуговування виробництва та управління; вони є допоміжними до основних витрат на виробництво і поряд з ними входять у собівартість продукції; 2) витрати на здійснення господарської діяльності, які не можна безпосередньо віднести на виробництво конкретного товару, і тому їх певним чином розподіляють між собівартістю всіх товарів, що виробляє підприємство.

Витрати нараховані – здійснені, але не оплачені підприємством на дату складання балансу, витрати, що зумовлюють його короткотермінові зобов'язання.

Витрати непрямі – 1) витрати, пов'язані з виробництвом декількох видів продукції, які включають до її собівартості не прямо, а опосередковано – за допомогою спеціальних розрахунків у певній пропорції відповідно до економічного обґрунтованих нормативів; 2) витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом.

Витрати операційні – витрати, які безпосередньо не пов'язані з виробничою діяльністю і покриваються за рахунок інших операційних доходів та валового прибутку або збільшують збитки від операційної діяльності.

Витрати основні – витрати, безпосередньо пов'язані з виробничим процесом виготовлення продукції.

Витрати підприємства – формуються в процесі використання ресурсів при здійсненні певної його діяльності. Вони мають різну цільову спрямованість, але найбільш загальним і принциповим є поділ їх на операційні, фінансові, інвестиційні та надзвичайні витрати.

Витрати підприємства визначаються як сума зменшення вартості активів або зменшення власного капіталу (збиток).

Витрати підприємства грошові – витрати, що виникають у процес виробничо-господарської діяльності підприємства і пов'язані з придбанням матеріальних ресурсів, виплатою заробітної плати, ремонтом основних фондів, відрахуванням у бюджет, утриманням житлово-комунального господарства тощо.

Витрати повні – сумарні витрати на виробництво і реалізацію продукції.

Витрати позавиробничі – витрати, пов'язані з реалізацією продукції, їх зараховують до собівартості продукції.

Витрати позареалізаційні – необхідні та обгрунтовані витрати на здійснення активної чи пасивної економічної діяльності, які безпосередньо не пов'язані з виробництвом та реалізацією товарів.

Витрати постійні – 1) витрати матеріальних і трудових ресурсів на виробництво продукції, що не залежать від обсягу виробництва, а зумовлені тільки структурою та організацією управління виробництвом; 2) витрати, абсолютна величина яких із збільшенням (зменшенням) обсягу випуску продукції істотно не змінюється.

Витрати поточні – постійні, звичайні витрати або витрати, в яких періодичність менша, ніж місяць.

Витрати прямі – витрати, пов'язані з виробництвом окремого виду продукції, які можуть бути безпосередньо включені до її собівартості.

Вихідні показники – результати виробництва: обсяги продукції, її номенклатура, якість, трудомісткість, собівартість тощо.

Відновна вартість основних фондів – вартість повного відтворення основних фондів у сучасних умовах виробництва і діючих цінах.

Відносна економія (перевитрата) фонду заробітної плати – різниця між фактично нарахованою заробітною платою та базовим її фондом, скоригованими на фактичний темп зростання (зниження) обсягу виробництва та продуктивності праці.

Відносний розмір виконання плану – відношення між фактичним і плановим рівнями показника, виражене у відсотках.

Відносний розмір планового завдання – відношення планового рівня показника поточного року до його минулого рівня або до середнього за три-п'ять попередніх років.

Відносні показники – відбивають співвідношення розміру досліджуваного явища з розміром якогось іншого явища або з розміром цього явища, але взятим за інший час або за іншим об'єктом.

Відносні розміри ефективності – співвідношення ефекту з ресурсами або витратами, наприклад, виробництво продукції на 100 га сільськогосподарської площі, на одну гривню витрат, на одного робітника тощо.

Відносні розміри інтенсивності – такі, що характеризують ступінь поширеності, розвитку якогось явища у відповідному середовищі.

Відносні розміри координації – співвідношення частин цілого між собою, наприклад, активної і пасивної частини основних виробничих фондів, силових і робочих машин і т. д.

Відрахування – платежі до бюджету та державних спеціальних фондів, що мають цільове призначення.

Відрахування із заробітної плати – усі види грошових відрахувань із заробітної плати працівника.

Відстрочені податкові зобов'язання – сума податків на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах внаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.

Відходи виробництва – залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, що втратили повністю або частково однорідні споживчі властивості.

Відходи споживання – вироби і матеріали, що втратили свої споживчі властивості внаслідок фізичного або морального зносу.

Власний капітал – 1) частина в активах підприємства, що залишається після відрахування його зобов'язань.

Власні методичні прийоми аудиторського контролю – це специфічні прийоми, вироблені практикою на основі досягнень економічної науки.

Власні оборотні кошти (власний оборотний капітал, робочий капітал, функціонуючий капітал) – сума власного капіталу, вкладена в оборотні активи. Розраховується двома способами: 1) різниця суми власного капіталу, довгострокових зобов'язань і необоротних активів; 2) різниця оборотних активів і поточних зобов'язань.

Внутрішні джерела інформації для підприємства – ті джерела, що знаходяться всередині самого підприємства (внутрішньогосподарські).

Внутрішній аналіз – аналіз, що проводиться безпосередньо на підприємстві для потреб оперативного, короткострокового і довгострокового управління виробничою, комерційною і фінансовою діяльністю.

Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність – спеціальна звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку і призначена для задоволення потреб в інформації внутрішніх користувачів – органів управління підприємства.

Внутрішньогосподарський аналіз – вид аналізу, що вивчає діяльність тільки досліджуваного підприємства і його структурних підрозділів.

Внутрішня вартість – оптова ціна на товар усередині країни.

Внутрішня норма доходності (прибутковості, рентабельності) – розмір ставки відсотку, при якому чиста приведена вартість проекту буде дорівнювати нулю, тобто приведена вартість очікуваних надходжень коштів дорівнюватиме приведеній вартості

відтоків (при відшкодуванні інвестиційного капіталу). Показує граничний розмір прибутковості, нижче якого проект є збитковим.

Встановлене устаткування – це змонтоване і підготовлене до роботи устаткування, що знаходиться в цехах.

Витрати – частина виробничих ресурсів, що була витрачена без отримання продукції, перевитрачена порівняно з раціональними нормативними витратами або взагалі не використовувалась, тобто не функціонувала, простоявала.

Вхідні показники – витрати всіх видів ресурсів, умови їх виробничого споживання, природні умови тощо.

Г

Галузевий аналіз – методика якого враховує специфіку окремих галузей економіки (промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту, торгівлі тощо).

Гарантія – передбачене законом чи окремою угодою зобов'язання, згідно з яким юридична або фізична особа відповідає повністю або частково перед кредиторами у разі невиконання боржником своїх зобов'язань.

Гарантія банківська – порука банку-гаранта за свого клієнта в тому, що банк бере на себе зобов'язання перед юридичними та фізичними особами здійснити власним коштом платежі, не сплачені клієнтом у належний термін.

Гіпотеза – наукове припущення, висунуте для пояснення будь-яких явищ, процесів або причин, які зумовлюють даний наслідок.

Гнучкість підприємства фінансова – спроможність підприємства оперативної формувати необхідний обсяг фінансових ресурсів у разі неочікуваної появи високоєфективних пропозицій чи нових можливостей прискорення економічного розвитку.

Горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом.

Горизонтальний порівняльний аналіз – вид аналізу, що використовується для визначення абсолютних і відносних відхилень фактичного рівня досліджуваних показників від базового (планового, минулого періоду, середнього рівня, досягнень науки і передового досвіду).

Горизонтальні зв'язки – комунікативні зв'язки між різними підрозділами одного рівня чи людьми в організації, які незалежні одне від одного.

Господарський механізм – сукупність організаційних форм і методів ведення господарства, тобто система планування, економічні важелі і стимули, структуризація апарату управління, стиль його роботи, різні форми участі працівників в управлінні виробництвом.

Господарський ризик – небезпека втрат, збитків в умовах, коли господарська діяльність відбувається в ситуації невизначеності через нестачу інформації.

Готівка – 1) одна з форм існування грошей (у вигляді грошових знаків – банкнот, монет). Використовується як засіб обігу та платежу. 2) грошові знаки національної валюти України – банкноти і монети, які є дійсним платіжним способом.

Готівка касова – гроші готівкою, що є в касах підприємств, організацій, установ, банків тощо.

Готова продукція – запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, показуються у складі незавершеного виробництва.

Граничний продукт – фактори виробництва – додатковий випуск товару, пов'язаний зі збільшенням факторів виробництва на одиницю при незмінності обсягу інших використовуваних факторів виробництва.

Граничний продукт визначається як приріст випуску товару, що припадає на одиницю приросту даного фактора.

Граничні витрати – приріст в сукупних витратах, необхідних, щоб виробити додаткову одиницю продукції або щоб досягти зменшення в сукупних витратах, коли потрібно виробляти на одну одиницю менше.

Гроші паперові – паперові знаки, які використовуються в якості засобів грошового обігу.

Грошовий потік – 1) сума чистого доходу (прибутку) або економії собівартості, одержуваних у процесі експлуатації об'єкта та суми амортизаційних відрахувань; 2) надходження підприємства мінус його грошові виплати за певний період.

Грошові кошти – 1) готівка, засоби на рахунках у банках і депозити до запитання; 2) доходи і надходження, що акумулюються в грошовій формі на рахунках підприємств, організацій, установ і домашніх господарств у банках і використовуються для забезпечення їхніх власних потреб або розміщення у вигляді ресурсів банків. За правом розпорядження кошти поділяються на кошти підприємств і господарських організацій; бюджету і бюджетних організацій; кредитних і фінансових установ; профспілкових і громадських організацій; кошти домашніх господарств.

Грошові кошти та їх еквіваленти – кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів.

Група промислово-фінансова – створювані на території України об'єднання – аналог поширених в інших країнах фінансово-промислових груп.

Групування інформації – поділ маси досліджуваної сукупності об'єктів на якісно однорідні групи за відповідними ознаками.

Гудвіл – 1) умовна вартість ділових зв'язків підприємства, «ціна» нематеріальних активів (престиж торгових марок, репутація, досвід ділових зв'язків, постійна клієнтура); доброзичливість, прихильність клієнтури; 2) грошова оцінка передбачуваного майбутнього підвищення прибутку даної фірми порівняно із середнім прибутком аналогічних фірм; 3) невідчутні активи (різниця між ціною підприємства загалом і його реальним основним капіталом); 4) умовна вартість ділових зв'язків фірми, накопичених нематеріальних активів фірми, грошова оцінка різниці між ціною підприємства та реальною вартістю його основного капіталу; 5) нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій тощо; 6) грошова оцінка різниці між ціною підприємства та реальною вартістю його основного капіталу; 7) комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємства без відповідного збільшення активних операцій.

Д

Дата валютування – зазначена платником у розрахунковому документі або в документі на переказ готівки дата, починаючи від якої гроші, переказані їх платником отримувачу, переходять у власність останнього.

Дебет – ліва сторона бухгалтерський рахунків, що служить для відображення господарських операцій методом подвійного запису.

Дебітор – юридична або фізична особа, що має документально зафіксовану в бухгалтерських відомостях фінансову заборгованість певному підприємству, організації чи установі. У міжнародних відносинах – країна, що має від'ємний платіжний баланс.

Дебіторська заборгованість – сума боргів, не сплачених підприємству, організації, установі. Вона виникає в процесі господарської діяльності підприємств, організацій, установ, свідчить про вилучення коштів з їх обігу і використання дебіторами.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем).

Девальвація – зниження курсу національної або міжнародної (регіональної) грошової одиниці відносно валют інших країн.

Дедуція – метод дослідження, за якого спочатку вивчається стан об'єкта в цілому, а потім стан його складових елементів, тобто висновки роблять від загального до окремого (аудит фінансових результатів)

спочатку проводиться за даними синтетичного обліку, а потім – аналітичного обліку).

Державне замовлення – договір між державою та інституціональними одиницями про постачання певної кількості продукції або виконання робіт і надання по(слуг у конкретні строки для задоволення першочергових суспільних потреб країни.

Детермінаційний аналіз – метод статистичного аналізу таблиць спряження ознак. Орієнтований на вивчення зв'язку між окремими значеннями ознак.

Детермінована ситуація – ситуація, що характеризується наявністю щодо повної інформації про стан підприємства.

Детермінований аналіз – вивчення прямих зв'язків, коли зв'язок між результативним і факторними показниками функціональний.

Джерела фінансування капітальних вкладень – кошти, що скеровуються на створення нових, розширення, реконструкцію чи технічне переобладнання чинних основних фондів.

Диверсифікація – 1) різнобічний розвиток; 2) розширення сфер діяльності підприємства, номенклатури його товарів і послуг. Один з напрямів інвестиційної політики підприємства, який полягає в інвестуванні коштів у різні види цінних паперів для мінімізації портфельного інвестиційного ризику, збільшення доходності, ліквідності та нарощення капіталу.

Диверсифікація виробництва – одночасний розвиток багатьох, не пов'язаних між собою видів виробництва, розширення асортименту продукції, яка виробляється. 2) вид стратегії маркетингу з метою розширення сфери діяльності фірми на ринках нових товарів, не пов'язаних з її основним виробництвом.

Диверсифікація горизонтальна – поповнення асортименту фірми новими виробами, які не пов'язані з асортиментом товарів, що випускаються, але можуть викликати інтерес в існуючій клієнтурі.

Диверсифікація конгломеративна – поповнення асортименту виробами, які не мають ніякого відношення ні до застосовуваної підприємством технології, ні до її товарів на ринках.

Диверсифікація концентрична – поповнення асортименту новими виробами, які з технічного та маркетингового погляду схожі на товари, які випускає підприємство.

Диверсифікація кредитів – розподіл банківських кредитів між різними позичальниками, об'єктами та за термінами їх надання з метою зниження ризику втрат і збільшення прибутку.

Диверсифікованість виробництва – проникнення великих фірм в інші галузі, що не мають видимого виробничого зв'язку з основною галуззю.

Динамічна модель – математична модель, що описує розвиток процесу в часі.

Директ-костинг – метод обліку витрат, суть якого полягає в тому, що всі витрати діляться на дві групи – змінні (прямі) і постійні (непрямі), а в собівартості враховують лише прямі витрати.

Дисконт – облік векселів: купівля векселів у векселетримачів до закінчення терміну їх оплати, знижка, процент, що його стягують банки під час обліку векселів.

Дисконтна ставка – процентна ставка, застосування якої в процесі дисконтування дасть змогу привести майбутню вартість грошового потоку до теперішньої.

Дисконтування – зведення економічних показників різних років до порівняного в часі вигляду, облік векселів.

Дисконтування вартості – процес приведення майбутньої вартості грошей до теперішньої їх вартості, що здійснюється за простими чи складними процентами.

Дисципліна – обов'язкове дотримання в процесі діяльності кожним працівником і кожною організацією встановлених норм, правил і порядку. Дисципліна буває трудова, виробнича, фінансова, договірна.

Діагностика банкрутства – система цільового фінансового аналізу, метою якого є виявлення кризових тенденцій у розвитку підприємства, що зможуть привести до його банкрутства.

Діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства – виявлення патологічних змін в досліджуваній системі і встановлення діагнозу.

Діагностичний експрес-аналіз – спосіб установлення характеру порушень нормального ходу економічних процесів на основі типових ознак, характерних тільки для даного порушення. Наприклад, якщо темпи зростання валової продукції випереджають темпи зростання товарної продукції, то це свідчить про зростання залишків незавершеного виробництва. Якщо темп зростання валової продукції вищий від темпів росту продуктивності праці, то це ознака невиконання плану заходів щодо механізації й автоматизації виробництва, поліпшення організації праці і на цій основі скорочення чисельності працюючих. Знання ознаки дозволяє швидко і досить точно встановити характер порушень, не застосовуючи безпосередніх вимірів, тобто без дій, що потребують додаткового часу і засобів.

Діалектичний метод – дослідження всіх явищ в їх взаємозв'язку та русі, зміні та розвитку, при цьому розвиток розуміють як боротьбу протилежностей на засаді об'єктивних законів реальної дійсності.

Діюче устаткування – усе фактично працююче в звітному періоді устаткування (незалежно від часу його роботи).

Діяльність підприємства інвестиційна – придбання та реалізація підприємством тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів – короткотермінових високоліквідних фінансових інвестицій, що вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості. Процес обґрунтування і реалізації найефективніших форм вкладання капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства.

Діяльність підприємства операційна – основна реалізація товарів, робіт чи послуг, що є головною метою створення підприємства і забезпечує переважну частку його доходів, діяльність підприємства, а також інші види діяльності.

Діяльність підприємства фінансова – діяльність, яка зумовлює зміну величини і складу власного та позикового капіталів підприємства. Цілеспрямована система здійснюваних підприємством заходів для залучення в необхідних обсягах капіталу із зовнішніх джерел та вчасного і повного виконання зобов'язань щодо їх обслуговування та повернення.

Довгострокові зобов'язання – всі зобов'язаннями, які не є поточними зобов'язаннями.

Довгострокові кредити банків – сума заборгованості підприємства банкам за отриманими від них позиками, яка не є поточним зобов'язанням.

Договір кредитний – юридичний документ, що визначає взаємні зобов'язання і відповідальність між комерційним банком і клієнтом з приводу одержання останнім банківського кредиту.

Додана вартість – вартість, створювана працею найманих робітників понад вартість їхньої робочої сили. Визначається, як різниця між вартістю вироблених товарів і вартістю матеріалів та сировини, що використані для їх виробництва. Додана вартість складається із заробітної плати, відсотка та прибутку, що додаються до продукту підприємством чи галуззю.

Додатковий вкладений капітал – сума, на яку вартість реалізації випущених акцій акціонерними товариствами перевищує їхню номінальну вартість. Інші підприємства відображають у цій статті суму капіталу, який вкладено засновниками понад статутного капіталу.

Документ первинний – документ, що містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення.

Документ товарозпорядний – документ, що дає право його власникові розпоряджатися вказаним у ньому товаром.

Документація – обґрунтування управлінських рішень за допомогою документів, невід'ємний елемент управління, що полягає у зборі, передачі та обробці фіксованої інформації – документів.

Документообіг – рух (переміщення) документів між підприємствами, організаціями й установами з часу їх випускання або реєстрації (для тих, що надходять з зовні) до повернення в архів.

Дохід – 1) кошти в грошовій або натуральній формі, одержані внаслідок підприємницької чи будь-якої іншої діяльності; 2) збільшення економічних вигод протягом звітного періоду у формі набуття або зростання активів чи зменшення зобов'язань. Гроші або матеріальні цінності, одержані від виробничої, комерційної чи іншої діяльності. Сума будь-яких коштів, вартість матеріального та нематеріального майна.

Дохід валовий – сукупний грошовий виторг підприємства, одержаний від діяльності основного, допоміжних виробництв підприємства. Загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності.

Дохід граничний – величина зростання сукупного доходу внаслідок збільшення кількості реалізованої продукції на одиницю.

Дохід капітальний – різниця між скоригованою балансовою вартістю основних засобів після їх індексації та балансовою вартістю цих основних засобів до індексації.

Дохід маржинальний – перевищення виторгу від продажів над сукупними змінними витратами, які віднесені на певний обсяг продажів.

Дохід позареалізаційний – дохід підприємства, який охоплює: суму отриманих штрафів та інших грошових стягнень, суму прибутків минулих років, отримані суми процентів та всі інші доходи, що надходять у власність підприємства від операцій, безпосередньо не пов'язаних із виробництвом та реалізацією продукції.

Дохід чистий – сума доходу підприємства, яка залишається в його розпорядженні після виплати з отриманого валового доходу сум податкових платежів, включених до ціни продукції, зокрема податку на додану вартість, акцизного збору, митних та деяких інших зборів.

Дохід чистий зведений (приведений) – найбільш узагальнена характеристика результату інвестування, його кінцевий ефект в абсолютній сумі.

Доходи майбутніх періодів – доходи, отримані підприємством у звітному періоді, але віднесені згідно з правилами бухгалтерського обліку до майбутніх операцій.

Доходний підхід – заснований на очікуваннях власника щодо майбутніх вигод від володіння бізнесом.

Е

Еквіваленти коштів – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, що вільно конвертуються у визначені суми коштів і характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Економіко-екологічний аналіз – дослідження взаємодії екологічних, економічних процесів, пов'язаних зі збереженням і поліпшенням навколишнього середовища, витратами на екологію.

Економіко-математичний аналіз – вибір оптимального варіанту вирішення економічного завдання, виявлення резервів підвищення ефективності виробництва за рахунок більш повного використання наявних ресурсів.

Економіко-статистичний аналіз – вид аналізу, що вивчає масові суспільні явища на різних рівнях управління: підприємства, галузі, регіону.

Економічна ефективність капітальних вкладень – економічна категорія, що визначає доцільність капіталовкладень при плануванні й аналізі результатів освоєння.

Економічна ефективність управління виробництвом – результат діяльності системи управління, який забезпечує досягнення цілей, що стоять перед об'єктом управління, за найменших витрат.

Економічна інформація: - 1) відомості, дані, значення економічних показників, що є об'єктом зберігання, обробки, передачі і використання в процесі аналізу та вироблення економічних рішень в управлінні; 2) один з видів ресурсів, що використовується в економічних процесах, отримання якого вимагає витрат часу й інших видів ресурсів, у зв'язку з чим ці витрати варто включати у витрати виробництва.

Економічний контроль – система органів державного і господарського управління, які здійснюють контроль за економічним і соціальним розвитком країни; формуванням і витрачанням Державного бюджету України відповідно до законодавчого регулювання, прийнятого Верховною Радою України та Конституції України.

Економічний прибуток – різниця між доходами від реалізації та витратами втрачених можливостей.

Економічний ризик – втрати, імовірність яких пов'язана з невизначеністю, а також можливі вигоди та прибутки, які можна отримати лише в разі виконання дій, пов'язаних із ризиком.

Економічність (вартість) використання методу – характеризує витрати ресурсів, витрачені для цих цілей.

Економія за рахунок росту виробництва – ситуація, за якої середня вартість одиниці продукції знижується при збільшенні випуску продукції.

Економія фонду заробітної плати – економія через випереджувальне зростання продуктивності праці порівняно зі зростанням заробітної плати.

Економія – 1) ощадливість при витрачанні чого-небудь; 2) заощаджені проти встановленої норми матеріали, сировина, паливо, час, кошти на виробництво одиниці продукції або виконаних робіт.

Експеримент – науково поставлений дослід з метою аудиту для перевірки результатів процесів, що плануються або виконані (експеримент проводиться за чітко визначеними умовами, які дають змогу стежити за перебігом запланованого процесу).

Експертизи – експертні оцінки, що застосовуються криміналістичними, судово-бухгалтерськими, товарознавчими та іншими експертизами, коли у складі аудиторів немає відповідних фахівців або коли за виявленими аудитом зловживаннями порушено кримінальну справу.

Експертних оцінок методи – методи науково-технічного прогнозування, пов'язані із збиранням та систематизацією певних оцінок (технічних, економічних та ін.), які дають компетентні спеціалісти (експерти), які досліджують проблеми, процеси, явища тощо.

Експертні оцінки – розгляд, дослідження якої-небудь справи, якогось питання з метою зробити правильний висновок, дати правильну оцінку відповідному явищу.

Експорт – 1) вивезення товару або капіталу за кордон самостійно або із залученням послуг незалежних маркетингових посередників. 2) товари, які відправляють до іншої країни на продаж.

Експортна вартість товару – вартість, яка визначається за рахунком, що пред'являється іноземному покупцю без прямих накладних витрат в іноземній валюті, пов'язаних із реалізацією даного товару.

Експортні товари – товари, призначені для вивезення за кордон з метою реалізації їх на зовнішньому ринку.

Екстенсивний шлях використання устаткування – це збільшення кількості устаткування, відпрацьованого часу, коефіцієнта змінності роботи устаткування.

Екстраполяція – метод прогнозування тенденцій, в основі якого лежить впровадження ліній, тенденцій за межами кінцевої точки почасового ряду.

Елемент витрат – сукупність економічно однорідних витрат на виробництво продукції.

Елімінування – 1) вилучення з розгляду (розрахунку, аналізу) ознак (змінних факторів), не пов'язаних з явищем, що визначається; 2) усунення, відхилення, виключення впливу усіх факторів, крім одного, на величину результативного показника.

Ендогенні фактори – фактори внутрішнього походження, викликані головним чином внутрішніми причинами: надійна національна валюта, перехід до принципово нової технології на основі НТП, забезпеченість паливно-енергетичними ресурсами та ін.

Енергетичний баланс – система показників, які характеризують ресурси, виробництво та використання всіх видів палива й енергії.

Ефект – 1) досягнутий результат у певній формі вияву – матеріальній, грошовій, соціальній, екологічній тощо; 2) результат від будь-якого заходу, який виражається грошовою сумою у виді чистого доходу або прибутку. Позитивне значення відображає економію, негативне – збитки інвестора.

Ефект діяльності – тенденція людей виконувати краще роботу, щоб, виконавши її, відчувати себе корисним і важливим.

Ефект екологічний – ефект, що досягається зниженням викидів у навколишнє середовище шкідливих речовин, зниженням відходів виробництва, утилізацією і регенерацією твердих побутових відходів та осадів стічних вод, впровадженням енергоємних виробництв, оборотних циклів використання ресурсів.

Ефект економічний – корисний результат економічної діяльності, зиск від неї, що його обчислюють як різницю між грошовим доходом від цієї діяльності та грошовими витратами на її здійснення.

Ефект операційного левериджу – показник, який характеризує конкретне співвідношення приросту суми операційного прибутку і суми обсягу реалізації продукції при певному співвідношенні постійних і змінних витрат.

Ефект соціальний – ефект, пов'язаний з соціальним захистом трудівників (утворення або відтворення нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості та зарплати тощо).

Ефективність – 1) співвідношення між результатами виробничо-господарської діяльності самостійного суб'єкта і використаними для одержання цих результатів матеріальними, трудовими і фінансовими ресурсами (затратами); 2) в економіці і в менеджменті максимізація результату при мінімальних витратах; 3) здатність забезпечувати результативність процесу, проекту тощо; 4) відношення ефекту від здійснених заходів до витрат на ці заходи. Народногосподарська, бюджетна і комерційна, ресурсна, екологічна, економічна, фінансова, соціальна, соціально-економічна та ін. види економічної ефективності.

Ефективність виробництва – економічний показник, що характеризує ступінь віддачі й раціональність організації господарської діяльності.

Ефективність економічна – результативність економічної діяльності, реалізації економічних програм та заходів, що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату.

Ефективність інвестицій у виробництво – результат співставлення розподілених у часі віддач від інвестування із сумою інвестицій.

Ефективність інвестування – визначається тим, наскільки швидко вкладені кошти обертаються в процесі діяльності підприємства.

Ефективність капіталу гранична – показник, що характеризує співвідношення приросту рівня прибутковості додатково залученого капіталу, показник співвідношення приросту доходу, що його забезпечує додаткова одиниця інвестицій, і ціни залучення цієї одиниці інвестиційних ресурсів.

Ефективність капітальних вкладень в оновлення чинного виробництва – розраховують з метою визначення оптимального спрямування коштів у реконструкцію і технічне переобладнання чинних підприємств та їх модернізацію.

Ефективність капітальних вкладень загальна (абсолютна) – економічна категорія, що визначає доцільність капітальних вкладень при плануванні й аналізі результатів їх освоєння.

Ефективність капітальних вкладень порівняльна – економічна категорія, що визначається співставленням величини одноразових та поточних витрат порівнювальних варіантів технічних або господарських рішень.

Ефективність науково-технічного прогресу економічна – економічна категорія для визначення величини економічного ефекту, отриманого від впровадження нової техніки, в розрахунку на одиницю витрат на нову техніку.

Ефективність технічна (технологічна) – максимально можливий обсяг виробництва, досягнутий внаслідок використання наявних ресурсів.

Ефективність товарно-операційна – можливість здійснення обміну в заданому обсязі через посередництво найменшої кількості осіб.

Ж

Життєвий цикл товару – певний період, протягом якого продукт праці продовжує бути товаром, користується попитом і може бути проданий, даючи прибуток товаровиробнику і продавцеві.

Журнальний запис – фіксація в журналі однієї події, окремий запис про певну обліково-фінансову операцію.

Журнальні форми обліку – певні системи ведення бухгалтерського обліку, що характеризуються широким застосуванням нагромаджуваних облікових реєстрів.

Журнально-ордерна форма обліку – система ведення бухгалтерського обліку, за якою реєстри обліку поділяються на три види: журнали-ордери, допоміжні відомості, таблиці, призначені для групування необхідних аналітичних показників.

З

Заборгованість – сума фінансового зобов'язання чи грошового боргу, яка підлягає погашенню протягом певного терміну.

Заборгованість дебіторська – сума заборгованостей підприємству від юридичних чи фізичних осіб на певну дату.

Заборгованість кредиторська – тимчасово залучені підприємством кошти, які підлягають сплаті відповідним юридичним або фізичним особам.

Завдання – ціль, поставлена перед підприємством або робочою групою, що слугує критерієм ефективності їх роботи. Завдання не формулюється випадково або суто теоретично. Зміст завдання впливає з копіткого процесу обробки отриманих даних, їхнього узагальнення, аналізу і синтезу.

Завдання аналізу – визначення тенденцій та показників, які характеризують стан та динаміку об'єкта, що вивчається, та його складових елементів; порівняння чисельних значень показників із значеннями іншого періоду, іншого об'єкта, з нормативним рівнем; формулювання висновків, які є основою для прийняття ефективних управлінських рішень.

Забезпечення наступних витрат і платежів – нараховані у звітному періоді майбутні витрати та платежі (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), величина яких на дату складання балансу може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок, а також залишки коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету та інших джерел.

Збалансованість методів – на різних етапах узагальнення визначаються взаємозалежні методи.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Змінні загально виробничі витрати – витрати на обслуговування й управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності.

Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди. Зобов'язання можуть носити довго- і короткостроковий характер.

Завдання прогнозування – аналіз та виявлення головних тенденцій розвитку в певній галузі, вибір показників, які суттєво впливають на величину, що досліджується; вибір методу та періоду прогнозування; прогнозування показників якості об'єкта; прогноз параметрів організаційно-технічного рівня виробництва та інших елементів зовнішнього середовища, які мають вплив на показники, що прогножуються.

Загальна матеріаломісткість – вартість всіх матеріальних витрат на одиницю виготовленої продукції.

Загальний прибуток – кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, що включає в себе фінансові результати від різних видів його діяльності (продаж продукції, послуги, прибуток від звичайної діяльності, надзвичайних подій).

Залежна змінна – змінна, яка змінює своє значення відповідно до змін значень іншої змінної.

Залишок обігових коштів середній – показник обсягу обігових коштів, що його розраховують так: за місяць – діленням на дві суми залишків на початок і кінець місяця.

Зворотні відходи виробництва – залишки сировини, матеріалів, які частково або повністю втратили споживчі якості початкового матеріалу і тому використовуються із зниженим виходом продукції або зовсім не використовуються за прямим призначенням.

Залучені кошти – обігові кошти, одержані підприємствами і організаціями у тимчасове користування.

Запас готової продукції – закінчена виробництвом продукція, що зберігається на складі, а також відвантажені покупцям товари, на які термін оформлення та здавання розрахункових документів до банку на інкасо ще не закінчився.

Зовнішній аналіз – вид аналізу, що проводиться на підставі фінансової і статистичної звітності органами господарського управління, банками, фінансовими органами, акціонерами, інвесторами.

Запас нормативний – запас, встановлений на рівні нормативу, тобто мінімальної величини запасів товарно-матеріальних цінностей, необхідної для забезпечення виробничих та невиробничих потреб підприємства.

Запас підготовчий (технологічний) – запас на підготовчі операції (сушіння лісоматеріалів, замочування сировини), якщо вони не є складовою частиною виробничого процесу, а також на підсортування, комплектації тощо.

Запас поточний (складський) – запас, призначений для забезпечення безперервності процесу виробництва в інтервалах між двома черговими поставками; частина виробничих запасів.

Запас страховий (гарантійний) – один з видів виробничих запасів, що формується на підприємстві, з метою запобігання наслідкам можливих перебоїв у постачанні, роботі транспорту.

Запаси – 1) наявність матеріальних ресурсів (засобів виробництва і предметів споживання) для забезпечення безперервності розширеного відтворення, обслуговування невиробничої сфери та задоволення потреб населення; 2) активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукції виробництва; призначені для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також для потреб управління підприємством.

Запаси виробничі – матеріали та продукція, які ще не задіяні у виробничому процесі, зберігаються на складах і призначені для подальшого використання, елемент обігових коштів.

Запаси товарні – запаси готової продукції у виробників (збутові запаси) і торгових організацій, що забезпечують безперервність процесу реалізації продукції, виконання прийнятих договірних зобов'язань. У

ринкових умовах величина і роль запасів товарних зростає за рахунок розвитку сервісних форм організації постачання і обслуговування покупців, фірмової торгівлі і використання лізингу.

Запит – 1) вимога надання інформації; 2) завдання на пошук певних даних; 3) потреба, підкріплена купівельною спроможністю.

Заробітна плата – 1) частина доданої вартості у грошовій формі, яка внаслідок його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці; 2) це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства; 3) оплата праці, як правило, в грошовому обчисленні, яку згідно з трудовою угодою власник підприємства, організації чи установи або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу.

Заробітна плата додаткова – оплата праці понад установлені норми – за трудові успіхи та винахідливість, а також за особливі умови праці.

Заробітна плата мінімальна – встановлена державою нижня межа оплати праці за фактично відпрацьовану повну місячну норму праці найманого працівника.

Заробітна плата номінальна – виражена у грошовій формі оплата праці, а також певна сума грошей, яку одержує працівник за свою роботу.

Заробітна плата основна – оплата за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці чи посадових обов'язків.

Заробітна плата реальна – купівельна спроможність грошової номінальної заробітної плати.

Засоби виробництва – сукупність засобів і предметів праці, що використовуються у процесі виробництва матеріальних благ, складова продуктивних сил.

Засоби основні – термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «основні фонди».

Засоби поширення інформації – канали комунікації, за якими інформація передається відправником тому, хто її одержує.

Засоби праці – сукупність засобів, за допомогою яких люди впливають на предмети праці, видозмінюючи їх відповідно до своїх потреб. До засобів праці відносять виробничі будівлі, землю, на якій їх розміщено, інструменти, машини, засоби сполучення і зв'язку тощо, а також предмети, призначені для зберігання продуктів праці (контейнери, цистерни та ін.). Загальним для засобів праці є земля.

Заходи аналізу управлінського рішення – захід зведення і групування абсолютних та відносних величин, середніх величин,

динамічних рядків, суцільних та вибіркових спостережень, деталізації та узагальнення.

Збереження властивостей якості товару – характеризує частку зниження найважливіших показників призначення, надійності, екологічності, ергономічності, естетичності та ін. У міру використання товару до показників збереження товару належить, наприклад, частка зниження якого-небудь показника якості конкретного виду товару у визначений термін.

Збитки – 1) безповоротно втрачені кошти чи майно, перевищення витрат підприємства над його доходами, вартісний вираз майнової шкоди, завданої протиправними діями даного суб'єкта підприємництва іншому, поняття, яке у страховій справі має такі значення: шкода, якої завдано застрахованому майну внаслідок страхового випадку і яка підлягає відшкодуванню; 2) перевищення витрат над доходами (прибутками) госпрозрахункових підприємств, об'єднань чи організацій.

Збут готової продукції – один із аспектів діяльності підприємств, змістом якого є реалізація зробленої продукції з метою перетворення товарів на гроші і задоволення запитів споживачів.

Звичайна процентна ставка за депозит – процентна ставка, що встановлюється залежно від строків та розміру депозиту за рішенням платника податку, має бути оприлюднена та передбачати однакові правила щодо укладення депозитного договору з будь-якими категоріями осіб з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Злиття – об'єднання підприємств, внаслідок якого щонайменше одне з них втрачає статус юридичної особи.

Зменшення корисності – втрата економічної вигоди у сумі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування.

Зменшувана економія від масштабу – негативні наслідки господарювання, пов'язані зі збільшенням масштабів виробництва.

Змінний капітал – частина капіталу, яка витрачається на купівлю робочої сили (тобто на заробітну плату робітників); змінюється у процесі виробництва.

Змінні витрати – витрати, які нормуються на одиницю продукції і безпосередньо пов'язані з обсягом виробництва (витрати сировини, основних і допоміжних матеріалів, технологічного палива, заробітної плати).

Знання – перевірений практикою результат пізнання дійсності, адекватне її відбиття у свідомості людини.

Зношування основних фондів – часткова чи повна втрата основним фондами споживчих властивостей і вартості в процесі експлуатації, а також під впливом навколишнього середовища, внаслідок технічного прогресу та зростання продуктивності суспільної праці.

«Зняття вершків» – використання високих цін на початковій стадії запуску нового продукту та поступове зниження їх у процесі проникнення цього продукту на ринок.

Зобов'язання – 1) заборгованість підприємства, котра виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди, правовідносини, відповідно до яких одна сторона зобов'язана вчинити на користь іншої сторони певну дію або утриматися від такої дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання зобов'язань; 2) заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зовнішні джерела інформації для підприємства – ті, що публікуються, а також, які надходять з інших підприємств, інформаційної індустрії.

1

Інвентаризація – 1) перевірка стану об'єктів органолептичним способом, тобто перевірка наявності й стану об'єкта шляхом огляду, підрахунку, зважування, обміру тощо; 2) перевірка фактичної наявності запасів, сировини, готової продукції, товарів та інших цінностей, які зіставляються з даними бухгалтерського фінансового обліку і встановлюються результатом – нестача, надлишок, пересортиця, природний збиток; 3) періодична перевірка наявності цінностей, які перебувають на балансі об'єднання, підприємства, організації, установи, їх схоронності та правильності зберігання, зобов'язань та прав на одержання засобів, а також ведення складського господарства та реальності даних звіту; 4) складання опису майна підприємства, установи.

Інвестиції – 1) вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення, тобто інвестиції можуть розглядатися як рушійна сила самозростання вартості капіталу суб'єкта господарювання і, відповідно, подальшого економічного зростання в масштабі держави; 2) грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що їх вкладають в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення в розвиток виробництва чи невиробничу сферу; 3) витрати на виробництво і нагромадження засобів виробництва та збільшення матеріальних запасів;

збільшення запасів капіталу в економіці; 4) господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно. Інвестиції поділяються на капітальні, фінансові та реінвестиції.

Інвестиції довгострокові – інвестиції терміном здійснення 2-5 або понад 5 років.

Інвестиції короткострокові – інвестиції, що здійснюються на період до одного року (короткострокові депозитні вклади, ощадні сертифікати тощо).

Інвестиції фінансові – активи, що утримуються підприємством з метою збільшення прибутку, зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Інвестиції чисті – сума валових інвестицій, зменшена на величину амортизаційних відрахувань.

Інвестиційна діяльність – 1) сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій; 2) придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Інвестиційний ризик – формування якого притаманне господарським операціям, які реалізуються в межах інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання.

Інвестиційні ресурси – усі види грошових та інших активів, залучених для здійснення вкладень в об'єкти інвестування.

Інвестування пряме – інвестування, яке здійснюють інвестори шляхом безпосередньої участі у виборі об'єктів інвестування та вкладанні у них коштів (майна, активів).

Індекс – 1) відносний показник зростання або зниження агрегованих економічних параметрів; 2) відносні показники, що характеризують зміну рівня певного явища порівняно з іншим рівнем того самого явища, прийнятого за базу порівняння; 3) список, показчик, перелік будь(чого); відносний показник, що виражає відношення значень якогось економічного явища. За його допомогою дають кількісно-якісну оцінку результатів виміру відповідних явищ у часі, просторі та порівняно з планом; статистичний показник, виражений у процентах до базисного року або кількох років; сукупність показників (ключів), за допомогою яких можна знайти запис у файлі даних.

Індекс дохідності – показник ефективності інвестиційного проекту, обчислюваний діленням суми приведених ефектів від реалізації інвестицій на величину капітальних вкладів.

Індексний метод – метод статистичного дослідження, що дозволяє за допомогою індексів порівнювати складні соціально-економічні явища шляхом приведення аналізованих величин до деякого загального єдності.

Індукція – 1) метод дослідження, за яким загальний висновок складається на підставі ознайомлення не зі всіма ознаками, а лише з частиною їх, тобто способом виведення висновків від окремого до загального (аудит витрат обігу здійснюється насамперед за даними аналітичного обліку, а відтак – синтетичного обліку); 2) створення гіпотези, представлення на основі аналізу та зіставлення фактів, один з основних методів логічної побудови умовиводів.

Інновації – інвестиції у нематеріальні активи, що пов'язані з науково-технічним прогресом (патенти, ліцензії, ноу-хау, сукупність науково-технічних знань і практичного досвіду; прав використання землі, води, ресурсів, споруд та ін. майнових прав).

Інтеграція – погоджений розвиток і взаємне доповнення підприємств, галузей народного господарства, регіонів і держав в інтересах більш ефективного використання ресурсів і більш повного задоволення потреб учасників цього процесу у відповідних товарах та послугах.

Інтенсифікація виробництва – особлива форма розвитку та економічного росту суспільного виробництва, що ґрунтується на використанні науково-технічних досягнень, застосуванні дедалі ефективніших засобів виробництва та досконаліших форм організації праці.

Інтерпретація результатів – тлумачення, пояснення рішення економічної (аналітичної) завдання.

Інформаційне забезпечення: – 1) інформація, яка необхідна для управління економічними процесами, та яка міститься в базах даних інформаційних систем; 2) створення інформаційних умов функціонування системи, забезпечення необхідною інформацією, включення в систему засобів пошуку, отримання, збереження, накопичення, передавання, обробки інформації, організація банків даних.

Інформація – сукупність відомостей, даних, знань про об'єкт або явище, що вивчаються.

Інформація релевантна – дані, що підбираються під конкретне завдання, особу, ціль та період часу.

Інфраструктура – комплекс галузей, що обслуговують промисловість і сільське господарство, будівництво, енергетичне господарство, залізничний транспорт, зв'язок, водопостачання та каналізацію, загальну та професійну освіту, науку, медицину.

Інший додатковий капітал – сума дооцінки необоротних активів, вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб, та інші види додаткового капіталу.

Інші довгострокові зобов'язання – сума довгострокових зобов'язань, які не можуть бути включені до інших статей розділу «Довгострокові зобов'язання».

Інші довгострокові фінансові зобов'язання – сума довгострокової заборгованості підприємства щодо зобов'язання із залучення позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки.

К

Казуальний – випадковий, одиничний, той, що не піддається узагальненню.

Календарний фонд часу – максимально можливий час роботи устаткування (кількість календарних днів у звітному періоді збільшується на 24 години і на кількість одиниць встановленого устаткування).

Калькулювання – спосіб розрахунків, групування і розподілу витрат в натуральному і вартісному показниках для обчислення загальної собівартості продукції.

Калькулювання собівартості – обчислення в грошовому вимірі витрат на виробництво та реалізацію одиниці продукції та структури цих витрат.

Калькуляція – 1) обчислення собівартості одиниці продукції або виконаних робіт за елементами витрат; 2) розрахунок, обчислення в грошовому вимірі певних економічних показників, форма калькуляційного листа, в якому розраховують собівартість робіт за встановленими статтями витрат, один з елементів методу бухгалтерського обліку; 3) обчислення витрат на виготовлену продукцію, виконані роботи та послуги. Плановий відділ підприємства обчислює планову собівартість продукції, а бухгалтерія – фактичну. На підставі цих показників визначиться планова та фактична сума прибутку, рентабельність виробництва.

Канал збуту – канал просування товарів на ринок.

Капітал – 1) загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формі, які авансовані у формування активів підприємства. У бухгалтерському обліку відображається у пасиві балансу; 2) кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою одержання прибутку; 3) сукупні ресурси, що використовуються в підприємстві; 4) початкова сума коштів, призначена для здійснення підприємницької діяльності; 5) чиста вартість; 6) вартість – носій додаткової вартості; 7) гроші, велика сума грошей; 8) термін, який використовується в бізнесі для визначення сукупних ресурсів.

Капітал авансовий – грошовий капітал, призначений для придбання основних засобів, реалізації бізнес-проектів, заснування підприємства, які можуть у майбутньому забезпечити прибуток.

Капітал активний – капітал, вільний від боргів і зобов'язань.

Капітал власний – різниця між майном і заборгованістю. Його баланс залежить від статуту фірми.

Капітал додатковий – капітал, одержуваний внаслідок додаткової емісії акції чи їх продажу за ціною, вищою від номінальної.

Капітал залучений – кошти, залучені підприємством зі сторони.

Капітал обіговий – 1) частина капіталу, яка переносить свою вартість на новостворену продукцію і повертається до виробника у грошовій формі у кінці кожного обороту капіталу; 2) частина виробничого капіталу (витрати на сировину, матеріали, робочу силу), що переносить свою вартість на новостворений продукт повністю і повертається у грошовій формі наприкінці кожного кругообігу капіталу. Капітал обіговий поділяється на три групи: ліквідні активи, рахунки дебіторів та запаси готової продукції.

Капітал оборотний – капітал, інвестований в оборотні активи підприємства.

Капітал операційний – капітал підприємства, який безпосередньо бере участь у його виробничій діяльності і формує доходи від цієї діяльності.

Капітал основний – 1) капітал, інвестований в позаоборотні активи підприємства; 2) частина виробничого капіталу у формі довгострокового використання засобів праці; 3) частина продуктивного капіталу, який бере участь у виробничому процесі багаторазово, переносить свою вартість на новий продукт частинами протягом кількох періодів.

Капітал позиковий – грошовий капітал, власник якого надає його іншим підприємцям на встановлений строк, на умовах повернення та за певну плату у вигляді відсотка. Позиковий капітал формується із тимчасово вільних грошових коштів, що утворюється в процесі обігу промислового капіталу.

Капітал постійний – частина капіталу, що існує у вигляді засобів виробництва (виробничі будівлі, обладнання, споруди, сировина, паливо, допоміжні матеріали тощо), яка в процесі виробництва, на відміну від змінного капіталу, не змінює своєї вартості.

Капітал резервний – частина власних коштів підприємства, що утворюється за рахунок відрахувань від прибутку. Використовується для покриття витрат від виробничо-фінансової діяльності, поповнення основного капіталу та виплат дивідендів у тих випадках, коли поточного прибутку виявляється недостатньо.

Капітал статутний – початкова сума капіталу підприємства, яка визначена його статутом і формується за рахунок внесків засновників та емісій акцій.

Капітал фіктивний – капітал, що існує у вигляді цінних паперів (облігацій, акцій), який дає право їхньому власнику одержувати дивіденди (доходи) або відсотки.

Капітал чистий – величина активів підприємства, яка перевищує її поточні зобов'язання. Капітал чистий визначається з документів підприємства шляхом додавання усіх активів і віднімання усієї заборгованості та інших пасивів, включаючи виплати за привілейованими цінними паперами. Капітал чистий активів компанії або цінних паперів слабо пов'язаний з їхньою ринковою вартістю.

Капіталовіддача – показник, що характеризує ефективність використання капітальних вкладень.

Капіталовкладення – 1) витрати на будівництво нових, розширення, реконструкцію і технічне переобладнання та модернізацію наявних основних фондів виробничого і невиробничого призначення; 2) витрати на створення нових, а також на розширення, реконструкцію і технічне переоснащення діючих основних фондів.

Капітальні витрати – грошові витрати, пов'язані із вкладенням в основний капітал і приріст запасів. Вони включають: капіталовкладення за рахунок коштів центральних та місцевих бюджетів, державних спеціальних фондів, що спрямовуються головним чином у капіталомісткі та неприбуткові галузі виробництва, розвиток економічної та соціальної інфраструктури; інвестиційні субсидії та довгострокові бюджетні кредити приватним корпораціям, місцевим органам влади, націоналізованим підприємствам і галузям; капіталовкладення приватного сектора економіки на розширення виробничого капіталу – в будівлі, споруди, машини, обладнання тощо.

Капітальні вкладення питомі – обсяг капітальних вкладень, що припадає на одиницю введених в дію виробничих потужностей або на одиницю розміру об'єкта, а також на одиницю приросту виробництва продукції, робіт і послуг.

Капітальні вкладення приведені – різночасові капітальні вкладення, приведені шляхом дисконтування до якогось певного часу.

Каса – 1) готівка, що є в розпорядженні підприємства; 2) розрахунок бухгалтерського обліку, в якому відображено надходження та видавання готівки; 3) спеціально обладнане приміщення для приймання, зберігання, видавання грошей та інших цінностей; 4) структурний підрозділ підприємства, організації чи установи, що виконує касові операції.

Категорії економічного аналізу – загальні, ключові поняття даної науки: фактори, резерви, модель, результативний показник, відсоток, дисконт, фінансовий результат, капітал, зобов'язання, активи, грошовий потік, леверидж тощо.

Кількісний аналіз в економічних дослідженнях – аналіз, який застосовують для виявлення та вивчення закономірностей розвитку суспільного виробництва та опрацювання, обґрунтування й реалізації народногосподарських планів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – показник, що характеризує ту частину короткотермінових фінансових зобов'язань підприємства, яка може бути сплачена за рахунок першокласних ліквідних активів, тобто спроможності підприємства негайно погасити свою короткотермінову кредиторську заборгованість.

Коефіцієнт автономії – показник, що характеризує фінансову незалежність від залучених позикових коштів.

Коефіцієнт варіації – відношення середньоквадратичного відхилення від планового завдання за добу (декаду, місяць, квартал) до середньодобового (середньодекадного, середньомісячного, середньоквартального) планового випуску продукції. Він характеризує подекадне відхилення від графіку в середньому випуску продукції.

Коефіцієнт ефективності – відношення результату до витрат, які зумовили цей результат.

Коефіцієнт забезпечення кредитоспроможності – показник, що відбиває співвідношення між власними коштами, які формують матеріальні обігові кошти, і залученими коштами.

Коефіцієнт заборгованості – відношення заборгованості підприємства до вартості власного капіталу.

Коефіцієнт загального обороту – відношення чисельності працівників, що надійшли і вибули, до середньосписочної чисельності.

Коефіцієнт закріплення обігових коштів – один з показників ефективності використання обігових коштів.

Коефіцієнт змінності – відношення кількості відпрацьованих машино-змін до кількості устаткування.

Коефіцієнт капіталовіддачі – показник обсягу виробленої продукції, що припадає на одиницю капіталу, використовуюваного підприємством.

Коефіцієнт конкордації – показник, що визначає тісноту зв'язку між довільним числом ранжированих ознак.

Коефіцієнт кореляції – показник, який використовують для вимірювання щільності зв'язку між результативними і факторними ознаками у кореляційно-регресійній моделі за лінійної залежності. За абсолютною величиною коефіцієнту кореляції коливається в межах від -1 до +1. Чим ближчий цей показник до 0, тим менший зв'язок, чим ближчий він до ± 1 – тим зв'язок тісніший. Знак «плюс» при коефіцієнті кореляції означає прямий зв'язок між ознаками x і y , знак «мінус» – обернений.

Коефіцієнт ліквідності – показник для означення здатності підприємства своєчасно оплатити свої боргові зобов'язання за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт маневрування – показник, що характеризує фінансову стабільність підприємства.

Коефіцієнт матеріальних витрат – відношення фактичної суми матеріальних витрат до планової, перерахованої на фактично випущену продукцію. Він показує, наскільки економно використовуються матеріали в процесі виробництва, чи немає їх перевитрати порівняно з встановленими нормами. Якщо коефіцієнт більше одиниці, то це свідчить про перевитрату матеріальних ресурсів на виробництво продукції, і навпаки, якщо менше одиниці, то матеріальні ресурси використовувалися економно.

Коефіцієнт незалежності – один з основних показників ліквідності балансу, який розраховують як відношення джерел власних коштів до валюти балансу.

Коефіцієнт оборотності обігових коштів – один з показників ефективності використання обігових коштів.

Коефіцієнт обороту з прийому – відношення числа прийнятих працівників до середньосписочної чисельності персоналу.

Коефіцієнт обороту зі звільнення – відношення числа звільнених працівників до середньосписочної чисельності.

Коефіцієнт операційного левериджу – показник, який характеризує співвідношення постійних і змінних операційних витрат підприємства, а відповідно й інтенсивність впливу на операційний прибуток підприємства.

Коефіцієнти оцінки оборотності активів – фінансові коефіцієнти, що характеризують швидкість обертання сформованих підприємством активів у процесі його господарської діяльності.

Коефіцієнт оцінки оборотності капіталу – система показників фінансової активності підприємства, яка характеризує швидкість обертання сформованого підприємством капіталу в процесі господарської діяльності цього підприємства.

Коефіцієнт оцінки платоспроможності підприємства – показник, що характеризує спроможність підприємства вчасно розраховуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями залежно від стану ліквідності його активів.

Коефіцієнт оцінки рентабельності (прибутковості) – показник, що характеризує загальну ефективність використання активів і вкладеного капіталу та спроможність підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі його господарської діяльності.

Коефіцієнт плинності робочої сили – відношення числа звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни до середньосписочної чисельності.

Коефіцієнт покриття – показник співвідношення мобільних ліквідних активів і мобільних короткотермінових зобов'язань.

Коефіцієнт приведення капітальних вкладень – коефіцієнт, що дозволяє оцінювати вплив різночасовості капітальних вкладень на їх економічну ефективність, коли порівнювані варіанти відрізняються тривалістю спорудження об'єктів та розподілом капітальних вкладень за періодами будівництва.

Коефіцієнт регресії – коефіцієнт, що показує, наскільки в середньому змінюється значення результативної ознаки при зміні факторного на одиницю власного виміру.

Коефіцієнт рентабельності капіталу – показник, який характеризує рівень чистого прибутку, що його генерує використовуваний підприємством капітал.

Коефіцієнт ритмічності – відношення суми продукції, зарахованої у виконання плану з ритмічності, до планового випуску продукції.

Коефіцієнт самофінансування – відношення власних інвестиційних ресурсів до сумарних інвестиційних потреб підприємства.

Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів – показник кількості залучених коштів на одну грошову одиницю власних.

Коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягу виробництва і матеріальних витрат – відношення індексу валової або товарної продукції до індексу матеріальних витрат. Він характеризує у відносному значенні динаміку матеріаловіддачі і одночасно розкриває чинники її зростання.

Коефіцієнт структури активів – показник, що характеризує співвідношення між залишковою вартістю основних засобів та величиною обігових коштів підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності – показник, що характеризує частку в загальній вартості майна підприємства всіх джерел коштів, які підприємство може використовувати у своїй поточній господарській діяльності без шкоди для кредиторів.

Коефіцієнти кореляції Спірмена і Кендалла – коефіцієнти тісноти зв'язку між двома кількісними або якісними ознаками після попереднього ранжирування їх за зростанням або спаданням.

Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства – показники, що характеризують структуру використовуваного підприємством капіталу з погляду фінансової стабільності його розвитку на майбутнє.

Коефіцієнти оцінки формування фінансових ресурсів – показники, що характеризують оптимальність формування фінансових ресурсів з погляду впливу на фінансову стійкість підприємства та вартість капіталу.

Комерційні витрати – витрати на відвантаження продукції покупцям (вантажно-розвантажувальні роботи, доставка), витрати на тару і пакувальні матеріали, рекламу, вивчення ринків збуту і т. д.

Комплексна оцінка господарської діяльності – характеристика діяльності підприємства, отримана в результаті вивчення сукупності показників, які визначають більшість економічних процесів і містять узагальнюючі дані про результати виробництва.

Конкурентоспроможність – здатність об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку.

Конкурентоспроможність товарів і послуг – наявність переваг порівняно з аналогічними товарами і послугами інших виробників за техніко-економічними факторами.

Консорціум – тимчасове добровільне об'єднання, створюване підприємствами чи банками для розв'язання конкретних завдань щодо реалізації великих цільових програм і проектів, зокрема науково-технічних, будівельних, природоохоронних та ін., а також щодо спільного розміщення позик, проведення великомасштабних фінансових та комерційних операцій.

Контроль – це зворотній бік бюджетування. Ієрархічна система бюджетів підприємства дозволяє встановити жорсткий контроль за надходженням і витрачанням коштів, створити реальні умови для вироблення ефективної фінансової стратегії.

Контрольні замірювання робіт – прийом фактичного контролю за дотриманням норм витрачання сировини та матеріалів у виробництві, на будівництві, транспорті тощо.

Концерн – статутне об'єднання, що здійснює спільну діяльність на засадах добровільної централізації функцій науково-технічного та виробничого розвитку, а також інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної діяльності та ін.

Кореляційний (стохастичний) зв'язок – 1) неповна, вірогідна залежність між показниками, що виявляється тільки в значній кількості спостережень; 2) зміна середнього значення результативної ознаки, яке обумовлюється зміною факторних ознак.

Кореспонденція рахунків – взаємозв'язок між рахунками бухгалтерського обліку при реєстрації господарської операції способом подвійного запису.

Короткострокові кредити банків – сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за отримані від них позики.

Корпорація – в Україні – договірне об'єднання, створене на засадах поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів з делегуванням окремих своїх функцій для централізованого регулювання певних питань.

Кошти обігові – авансована підприємством в оборотні фонди і фонди обігу сукупність коштів, яка опосередковує їх рух у процесі кругообігу.

Кошторис – основний плановий документ для фінансування бюджетних установ, обчислення витрат на виробництво продукції, виконання робіт надання послуг тощо.

Кредит – 1) позика в грошовій або товарній формі на умовах повернення, що надається банком чи юридичною (фізичною) особою, кредитором іншій особі – позичальникові, включена до кошторису сума, в межах якої дозволено витрати на певні потреби; 2) позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання.

Кредитний ризик – ймовірність несплати позичальником основного боргу та відсотків, які належать сплаті за користуванням кредитом у терміни, визначені у кредитному договорі.

Кредитор – один з учасників кредитних стосунків, котрий надає кредит і має право вимагати від боржника сплати боргу.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями).

Кредитоспроможність – 1) наявність передумов для отримання кредиту, спроможність повернути його в повному обсязі у певний термін, комплекс передумов, що визначають спроможність країни вчасно та в повному обсязі виконувати платежі з обслуговуванням державного боргу і його погашення; 2) здатність позичальника в повному обсязі і у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Критерій ефективності – критерій, що дозволяє оцінити ступінь досягнення мети з урахуванням зроблених витрат різних ресурсів.

Критерій оптимальності – ознака, на підставі якого проводиться порівняльна оцінка можливих рішень (альтернатив) і вибір найкращого.

Критичний обсяг виробництва – рівень продажів, обсягу виробництва, при якому загальні витрати рівні сукупної виручці від продажу.

Л

Лаз – розрив у часі між витратами та одержанням економічного ефекту.

Лаз часовий – економічний показник, що відображає відставання чи випередження в часі одного економічного явища перед іншим, безпосередньо пов'язаного з ним.

Леверидж – фінансовий механізм управління формуванням прибутку підприємством, який забезпечує оптимальне співвідношення окремих видів капіталу чи окремих видів витрат.

Леверидж операційний (виробничий) – механізм впливу зміни співвідношення постійних і змінних витрат на суму та рівень прибутку підприємства.

Леверидж фінансовий – механізм впливу на рівень рентабельності власного капіталу, зміни співвідношення власних і позикових коштів.

Ліквідність – 1) спроможність підприємств, банків своєчасно виконувати свої кредитно-фінансові зобов'язання, передусім сплачувати борги; 2) легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей у гроші без втрати їх поточної вартості в умовах кон'юнктури, що склалася на ринку.

Лінійне програмування – область математичного програмування, присвячена теорії і методам вирішення екстремальних завдань, що характеризуються лінійною залежністю між змінними.

Лінійний зв'язок – статистичний зв'язок між явищами, виражена рівнянням прямої лінії.

М

Майно – 1) матеріальні цінності, речі, якими володіють юридичні та фізичні особи, сукупність майнових прав та обов'язки певної особи; 2) активи, об'єктами яких вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Майно може розглядатися як поняття, що має матеріальний субстрат, тобто бути фактично тотожним поняттю «речі», але може і не мати такого субстрату (майнові права та обов'язки), тобто відносини, що мають матеріальний зміст.

Майновий підхід – заснований на уявленні про підприємство як цілісний майновий комплекс, вартість якого визначається вартістю всіх його активів, оцінених окремо, за винятком зобов'язань.

Маржа – різниця між цінами товарів, курсами цінних паперів, процентними ставками, іншими показниками. Сума прибутку, обчислювана як відсоток до ціни продажу товару.

Маржинальний аналіз – оцінка й обґрунтування ефективності управлінських рішень у бізнесі на підставі причинно-наслідкового взаємозв'язку обсягу продажів, собівартості і прибутку і розподілу витрат на постійні і перемінні.

Маржинальний прибуток – показник, який характеризує частину виручки, що спрямовується на заміщення умовно постійних витрат і формування валового прибутку.

Маркетинговий аналіз – вид аналізу, що вивчає зовнішнє середовище функціонування підприємства, ринків сировини і збуту готової продукції, конкурентоспроможності, попиту, пропозицій, комерційного ризику, формування цінової політики, розробка тактики і стратегії маркетингової діяльності.

Маса ліквідаційна – вартість майна підприємства, оголошеного банкрутом згідно з рішенням арбітражного суду, яке має бути реалізоване, щоб задовольнити претензії кредиторів.

Матеріаловіддача – відношення вартості виробленої продукції до суми матеріальних витрат.

Матеріаломісткість продукції – 1) відношення суми матеріальних витрат до вартості виробленої продукції; 2) показник витрат матеріалів на виготовлення одиниці продукції.

Матеріальні витрати – елемент собівартості, який складають витрати на матеріали, виробничі інструменти, паливо, електроенергію, що використовуються в процесі виробництва продукції.

Матеріально-речовинні елементи – земельні ділянки, будинки, споруди, машини, обладнання, сировина, напівфабрикати, готові вироби, грошові кошти.

Матрична модель – прямокутна таблиця, елементи (клітинки) якої відображають взаємозв'язок об'єктів.

Метод – 1) спосіб пізнання явищ природи і суспільного життя з метою побудови і обґрунтування системи знань; 2) спосіб досягнення якої-небудь мети, вирішення конкретного завдання або ж сукупність прийомів освоєння дійсності. Звідси методичний – здійснюваний за певним планом, дуже послідовний, систематичний.

Метод аналізу господарської діяльності – науково обґрунтована система теоретико-пізнавальних категорій, принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення і базуються на діалектичному методі пізнання.

Метод балансовий – метод, що полягає у порівнянні, співставленні, зрівноваженні протилежних величин, які характеризують одне і те саме явище.

Метод морфологічного аналізу – заснований на комбінаториці – систематичному дослідженні та узагальненні всіх теоретично можливих варіантів, що виходять із закономірностей будівлі (морфології) аналізованого об'єкта.

Метод обліку касовий – метод, згідно з яким облік доходів і видатків здійснюють у момент їх надходження, а не в момент їх виникнення.

Метод порівняння – метод, що застосовується для підрахунку величини резервів інтенсивного характеру, коли втрати ресурсів або можлива їх економія визначається в порівнянні з плановими нормами, або з мінімальними витратами на одиницю продукції.

Метод прямого рахунку – метод, що застосовується для підрахунку резервів екстенсивного характеру, коли відома величина додаткового залучення або величина безумовних втрат ресурсів.

Метод угруповань – метод аналізу, що полягає в розчленуванні досліджуваної сукупності явищ на типові групи за деякими істотними для них ознаками.

Методи аналізу – способи і методи збору та обробки інформації, необхідної для аналізу діяльності підприємства.

Методи калькулювання собівартості продукції – методи обчислення собівартості продукції, робіт чи послуг залежно від їх видів, складності, характеру організації виробництва та інших чинників.

Методи нарахування амортизації – методи, за якими здійснюється списування балансової вартості основних засобів.

Методи нормування обігових коштів – методи, за якими розраховують нормативну потребу підприємства в обігових коштах на певний період часу, здебільшого – річну потребу.

Методи планування прибутку – методи, за яким розраховують планову суму прибутку підприємства в плановому періоді.

Методи розширення або подовження факторної моделі – розкладання початкових показників у факторну систему з різним ступенем деталізації, що задає межі виявлення і оцінки внутрішньогосподарських резервів.

Методи узагальнення результатів аналізу господарської діяльності підприємства – методи реалізації об'єктивних законів, властивих даному процесу (законів мислення, економічних законів в економічній сфері, законів, що визначають взаємозв'язки засобів праці й організації діяльності ОПР з людьми як елементами цього підприємства з урахуванням соціально-психологічних відносин тощо).

Методика аналізу господарської діяльності – сукупність правил, прийомів і способів для доцільного виконання аналітичної економічної роботи.

Міжгосподарський аналіз – вид аналізу, при якому порівнюються результати діяльності двох або кількох підприємств.

Множинна регресія – модель зв'язку трьох і більше ознак.

Множинний коефіцієнт кореляції – відображає зв'язок між результативним і декількома факторними ознаками.

Модель Альтмана – алгоритм інтегральної ймовірності банкрутства підприємства, що базується на аналізі найважливіших показників, за якими можна робити висновки щодо кризовості його фінансового стану.

Модель методики оцінки інвестиційної привабливості – дозволяє виділити основні інформаційні, технологічні, організаційні зв'язки, розробити варіанти оптимального напрямку аналізу й експертної оцінки.

Модель управління запасами – економіко-математична модель, що дозволяє розрахувати раціональну структуру використання ресурсів.

Модель управління ресурсами – економічно-математична модель, що дає змогу розраховувати варіанти раціонального використання виробничих ресурсів.

Модернізація – удосконалення, поліпшення об'єкта, приведення його у відповідність із новими вимогами ринку та нормативами.

Модернізація основних засобів – передбачає вдосконалення діючого устаткування з метою запобігання механіко-економічного старіння та підвищення механіко(експлуатаційних параметрів до рівня сучасних вимог виробництва.

Моральний знос устаткування – зниження соціальної й економічної ефективності старої техніки, що виникає під впливом створення нових ефективних засобів праці.

Мотивація трудова – спонукання працівника до ефективної діяльності шляхом впливу на властиві йому мотиви. Мотивами є цілі, цінності, інтереси, погляди людини.

Н

Надзвичайна подія – подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді.

Надприбуток – позитивна різниця між величиною одержаного прибутку на основний капітал та гарантованого нормою прибутку, тобто відсотком, що виплачується за державними цінними паперами.

Накладні витрати – витрати, пов'язані з обслуговуванням виробництва, утриманням апарату управління підприємства та створенням необхідних умов праці.

Накладні витрати щодо експорту й імпорту товарів – витрати на транспортування товару, його перевантаження та зберігання.

Напівфабрикат – продукт, виготовлення якого закінчене в одному або кількох цехах і який підлягає подальшій обробці на даному чи інших підприємствах.

Наслідки нераціонального прийняття рішень – результати відхилень від раціональних і вичерпних методів прийняття рішень.

Наступний (ретроспективний) аналіз – вид аналізу, що проводиться після здійснення господарських актів. Він використовується для контролю за виконанням плану, виявлення невикористаних резервів, об'єктивної оцінки результатів діяльності підприємств.

Натуральне господарство – тип господарства, в якому продукти виробляються лише для внутрішньогосподарських потреб, задоволення власних потреб виробника, на відміну від товарного господарства, що виробляє продукцію на продаж.

Натуральні показники – статистичні показники, виражені в одиницях розрахунку або фізичних одиницях виміру (лінійних, площ, об'єму, ваги, потужності, поштучно тощо).

Наукова ідея – форма відображення у мисленні нового розуміння об'єктивної реальності.

Наукове дослідження – цілеспрямоване вивчення за допомогою наукових методів явищ і процесів, аналіз впливу на них різних факторів, а також вивчення взаємодії між явищами з метою отримання переконливо доведених і корисних для науки і практики рішень.

Науковий метод – відомий метод дослідження, що включає в себе такі підпроцеси, як спостереження, аналіз і синтез.

Науково-технічний прогрес – виникнення передових досягнень науки, техніки та технології, їх запровадження у виробництво з метою

підвищення його ефективності та якості випуску продукції. У сучасній економічній теорії ще має назву інноваційного процесу.

Націлений збут – збут товарів, націлений на конкретну групу покупців.

Націнка – додаткова плата за вищу якість або особливі властивості продукту.

Невиробничі витрати – втрати через псування і нестачу сировини (матеріалів) і готової продукції, оплату простоїв з вини підприємства, доплати за цей час у зв'язку з використанням робітників на роботах, що вимагають менш кваліфікованої праці, вартість спожитої енергії і палива за час простоїв підприємства тощо.

Недостача – фактична нестача грошових, валютних, матеріальних та інших цінностей порівняно з бухгалтерськими даними.

Незавершене виробництво – витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), а також вартість напівфабрикатів власного виробництва і валова заборгованість замовників за будівельними контрактами.

Нелінійний зв'язок – статистичний зв'язок між соціально-економічними явищами, аналітично виражена рівнянням кривої лінії (параболи, гіперболи і т.д.).

Нематеріальні елементи – назва і репутація підприємства, коло постійних клієнтів, використовувані товарні знаки, навички керівництва, кваліфікація персоналу, запатентовані способи виробництва, ноу-хау, авторські права, контракти, що можуть бути продані або передані.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу (наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу).

Неплатоспроможність – фінансовий стан підприємства, коли воно не може своєчасно виконувати своїх фінансових зобов'язань перед кредиторами, а також зобов'язань щодо сплати податків, зборів та обов'язкових платежів податкового характеру.

Непрямі показники – штрафи за неякісну продукцію, обсяг і питому вагу забракованої продукції, питома вага продукції, на яку надійшли рекламації споживачів, втрати від браку тощо.

Нерозподілений прибуток – прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати в бюджет податку на прибуток. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – сума нерозподіленого прибутку або непокритого збитку (у балансі наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу).

Номенклатура – перелік найменувань виробів та їхніх кодів, установлених для відповідних видів продукції в загальному класифікаторі промислової продукції (ЗКПП), що діє на території України.

Номенклатура випуску – характеризує тільки кількість, різноманітність продукції, що виробляється на підприємстві.

Норма амортизаційних відрахувань – норма, що визначає частку балансової вартості основних фондів, яка має бути перенесена на виготовлену продукцію протягом року і спрямована до амортизаційного фонду.

Норма виробітку – 1) кількість якісної продукції, що має вироблятися робітниками відповідних професій, кваліфікації і чисельності за одиницю часу при правильній організації праці, сучасному рівні виробництва і в нормальних санітарно-гігієнічних, фізіологічних та соціальних умовах праці; 2) встановлений обсяг роботи (кількість одиниць продукції), який працівник чи група працівників відповідної кваліфікації повинні виконати (виготовити, перевезти та ін.) за одиницю робочого часу в певних організаційно-технічних умовах.

Норма витрат – максимальна допустима величина матеріальних цінностей на виробництво одиниці продукції в певних умовах виробництва.

Норма прибутку – відношення доданої вартості до всього авансового капіталу. Для покупця акцій – перевищення прибутку над позичковим відсотком державних облігацій.

Норма рентабельності – показник ефективності виробництва, який обчислюють як відношення прибутку від реалізації продукції до витрат на її виробництво.

Норма часу використання машини – міра витрат часу машини, встановлена на виробництво одиниці продукції машиною в нормальному технічному стані, із належним організуванням виробництва та праці робітників, які керують машинами, працюють з допомогою машини або вручну в нормальних умовах.

Норма часу робітників – міра витрат робочого часу, встановлена на виробництво одиниці продукції робітниками відповідних професій, кваліфікації та чисельності при належному організуванні роботи.

Норматив обігових коштів – нормативний залишок товарно-матеріальних цінностей і витрат підприємства в грошовому обчисленні, необхідний для його нормальної роботи.

Нормативний прогноз – визначення шляхів і строків досягнення можливих станів явища, прийнятих за мету. Мається на увазі прогнозування досягнення бажаних станів на основі заздалегідь заданих норм, ідеалів, стимулів, цілей.

Норми амортизації – річний розмір амортизаційних відрахувань, виражений у відсотках до початкової вартості основних фондів.

Норми часу – розмір витрат робочого часу, встановлений для виконання одиниці роботи працівником або групою працівників відповідної кваліфікації в певних організаційно(технічних умовах).

Нормування – процес розроблення нормативів та встановлення норм витрат матеріальних, трудових, технічних, фінансових та інших ресурсів.

Нормування обігових коштів – процес науково обґрунтованого визначення нормативної потреби в обігових коштах, який передбачає розроблення норм і нормативів обігових коштів безпосередньо на кожному підприємстві.

Нормування праці – встановлення міри витрат праці на виготовлення продукції або на виробіток продукції за одиницю часу, на виконання заданого обсягу робіт чи обслуговування засобів виробництва у певних організаційно-технічних умовах.

Наука – наукові знання та практичний досвід технічного, виробничого, адміністративного, фінансового, комерційно чи іншого характеру, що становлять комерційну цінність, можуть мати реальне застосування в діяльності підприємства.

О

Об'єднання підприємств – організаційно-правова форма добровільного об'єднання підприємствами своєї виробничої, наукової, комерційної та інших видів діяльності з дотриманням вимог антимонопольного законодавства.

Об'єкт аналізу – основна (звичайна) діяльність підприємства та її економічні результати.

Об'єкт аналізу господарської діяльності – економічні результати господарської діяльності.

Об'єкт наукового дослідження – навколишній матеріальний світ та форми його відображення у людській свідомості людей, які існують незалежно від нашої свідомості, відбираються відповідно до мети дослідження.

Обіг капіталу – кругообіг капіталу, взятий не як окремих акт, а як періодично повторюваний процес. За один оборот капітал з грошової форми переходить у продуктивну (у вигляді засобів виробництва і робочої сили), при якій створюється додана вартість, а потім з товарної форми знову переходить у грошову.

Обіг основних і обігових фондів – кругообіг фондів, що є не одноразовим актом, а безперервним, періодично повторюваним рухом. Економічний зміст цього процесу полягає у перенесенні на новостворений продукт вартості виробничих фондів.

Обіговий капітал – частина продуктивного капіталу, вартість якої входить у вироблені товари і повністю повертається власнику у грошовій формі після їх реалізації. До складу обігового капіталу входять вартість сировини, палива, допоміжних матеріалів, оскільки вони повністю

споживаються у кожному виробничому циклі і їх вартість повністю переноситься на товари.

Обігові кошти – сукупність грошових коштів, авансованих підприємствами для формування обігових виробничих фондів і фондів обігу, що забезпечують безперервний процес виробничо-господарської діяльності.

Обіговість запасів – показник ефективності використання обігових коштів, що виражає загалом процес відновлення товарних запасів. Характеризується двома взаємодоповнювальними показниками: показником обіговості в днях і коефіцієнтом обіговості запасів. Показує кількість днів, протягом яких запаси цілком обертаються, і визначається розподілом середніх обсягів (вартості) запасів на середньоденний відпуск товарів зі складу.

Оборот – 1) сума зміни активів і пасивів підприємства за звітний період; 2) бухгалтерський термін, що означає валовий дохід чи валовий обсяг продажів без будь-яких відрахувань.

Оборот активів – один з показників ефективності використання активів підприємства, обчислюваний діленням чистого виторгу від продажів на середню величину сукупних активів підприємства за певний час.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Оборотність активів – показник, що характеризує обертання активів підприємства за певний час.

Оборотність коштів – тривалість проходження ними окремих стадій операційного циклу.

Оборотність обігових коштів – постійно відновлюваний рух обігових коштів підприємства у сфері виробництва та обігу.

Оперативний (ситуаційний) аналіз – вид аналізу, що проводиться відразу після виконання господарських операцій або зміни ситуації за короткі відрізки часу (зміну, добу, декаду тощо). Мета його – оперативно виявляти недоліки та помилки і впливати на господарські процеси.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Операційний дохід – валовий прибуток мінус затрати, які не можуть бути віднесені на певний продукт (продаж, загальні та однострокові витрати).

Операційний ризик – ризик, формування якого притаманне господарським операціям які реалізуються в межах операційної діяльності суб'єкта господарювання.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів (еквівалентів грошових коштів) від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Операційні витрати – 1) витрати, що виникають у процесі операційної (основної) діяльності підприємства; 2) витрати на утримання спеціалізованих організацій, до функцій яких входить проведення заходів загальнодержавного характеру; 3) витрати об'єднань, підприємств, безпосередньо пов'язані з розширенням виробництва, які не входять в собівартість продукції; 4) основні витрати бюджетних установ, які відображають специфіку їх діяльності.

Опис інвентаризаційний – опис цінностей підприємства, який складає інвентаризаційна комісія у процесі інвентаризації.

Оплата за відпрацьований час – заробітна плата, нарахована працівникам згідно з тарифними ставками, відрядними розцінками та окладами за відпрацьований час або виконану роботу чи у відсотках від виторгу за реалізовану продукцію.

Оплата праці найманих працівників – винагорода у грошовій натуральній формі, яка має бути виплачена роботодавцем найманому працівникові за роботу, виконану ним у звітному періоді, незалежно від того є цей працівник резидентом чи нерезидентом. Оплата праці обчислюється на підставі нарахованих сум і містить фактичні та умовні внески на соціально-економічне страхування.

Оптимізація – процес надання будь-чому найвигідніших характеристик, співвідношень; знаходження найкращого варіанта.

Органолептичні методи – інвентаризація, контрольні заміри, вибіркові й суцільні спостереження, технологічний та хіміко-технологічний контроль, експертизи, службові розслідування, експеримент.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основні виробничі витрати – витрати, пов'язані з самим процесом виготовлення продукту, немінучі за будь-яких умов виробництва.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Основні фонди – засоби праці, які беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється.

Оцінка – процес порівняння і наступного рішення, що забезпечує досягнення поставлених цілей. Процес контролю містить у собі встановлення стандартів, вимір, порівняння і коригувальні дії при необхідності.

Оцінка за методом нормативних затрат – полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством, з урахуванням нормальних рівнів використання матеріальних цінностей, праці, виробничих потужностей і діючих цін.

Оцінювання активів – метод визначення справедливої ринкової вартості активів підприємства, який базується на відповідній вартості активів, скоригованій з урахуванням їх фізичного, функціонального та економічного зношення.

Оцінювання основних фондів – система визначення вартості основних фондів.

П

Пайовий капітал – сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена установчими документами.

Парна кореляція – зв'язок між двома показниками, один із яких є факторним, а інший – результативним.

Пасив – 1) частина бухгалтерського балансу, яка показує джерела формування засобів підприємства, банку тощо; 2) сукупність боргів і зобов'язань підприємства; 3) перевищення закордонних витрат держави; 4) дефіцит платіжного балансу.

Патент - документ, свідоцтво, що видається винахідникові. Засвідчує його авторство та виключне право на використання винаходу, документ, що містить дозвіл на якесь ремесло чи промисел за умовами дотримання зафіксованих у патенті положень та внесення податкових платежів.

Первинна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, оплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Первинні документи – достовірні джерела первинної інформації певної форми, які встановлюють факт здійснення господарської операції, служать для аналітичного обліку; на їх основі бухгалтерія веде первинний облік.

Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Переоцінена вартість активів – вартість, за якою активи відображаються в передавальному балансі підприємства, складеному на дату оцінки, у тому числі активи, що підлягали переоцінці на засадах незалежної оцінки.

Переоцінка – зміна оцінки, нова оцінка вартості товарів, майна, основних фондів, зміна номінальної вартості вкладів у зв'язку з матеріальним зношенням, моральним старінням, інфляцією, рухомістю цін.

Переоцінювання основних фондів – зміна ціни основних фондів з метою приведення її до відповідності з новим умовами відтворення.

Перетворення підприємства – реорганізація підприємства, яка передбачає зміну форми власності або організаційно-правові форми підприємства без припинення його господарської діяльності.

Період оборотності обігових коштів – час, необхідний для перетворення в готівку коштів, вкладених в запаси та дебіторську заборгованість.

Період обороту – час, протягом якого активи чи капітал підприємства в процесі виробничо-комерційної діяльності здійснюють повний оберт.

Персонал – штатний склад працівників підприємства, організації, установи.

Питома матеріаломісткість окремих виробів – співвідношення між матеріальними витратами на їх виробництво і оптовою ціною виробу.

Підпріємець – особа, яка на професійних засадах систематично займається підприємницькою діяльністю.

Підприємництво – самостійна ініціатива, систематична, на власний ризик діяльність, спрямована на виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також посередницька діяльність з метою одержання прибутку.

Підприємство – основна організаційна ланка у сфері економіки, самостійний господарюючий суб'єкт з правами юридичної особи, який здійснює виробничу, посередницьку, комерційну, науково-дослідну чи іншу діяльність, з метою отримання прибутку.

Підприємство венчурне (фірма венчурна) – комерційна науково-технічна організація, що спеціалізується на створенні та впровадженні у виробництво нових видів продукції, нової техніки й технологій, використовуючи венчурний капітал.

Підприємство із іноземними інвестиціями – створене відповідно до законодавства України підприємство будь-якої організаційно-правової форми, іноземна інвестиція в статутному фонді якого становить не менше як 10 %.

Підприємство мале – відносно невелика новостворювана або вже діюча організаційно-господарська структура з відповідною чисельністю працівників.

Підприємство спільне – підприємство, статутний капітал якого формується шляхом об'єднання майна його засновників.

Підсумковий (заключний) аналіз – вид аналізу, що проводиться за звітний період часу (місяць, квартал, рік). Його цінність полягає в тому, що діяльність підприємства вивчається комплексно і всебічно за звітними даними за відповідний період. Цим забезпечується більш повна оцінка діяльності підприємства стосовно використання відповідних можливостей.

Підтримування потужностей чинного підприємства – заходи щодо постійного відновлення спрацьованих у процесі виробничої діяльності основних фондів.

План – попередньо визначений порядок, послідовність реалізації певної програми, виконання роботи, здійснення заходу тощо.

План активів і пасивів (балансовий план) – 1) складова фінансового плану бізнес-плану реалізації підприємницького проекту; 2) один з основних видів поточних фінансових планів підприємства, який містить прогноз його активів та джерел формування фінансових ресурсів.

План доходів і витрат – складова фінансового плану бізнес-плану реалізації підприємницького проекту.

План санації – 1) заходи щодо відновлення платоспроможності боржника, які включають: умови участі інвесторів в повному або частковому задоволенні вимог кредиторів, зокрема шляхом переведення боргу чи його частини на інвестора; 2) терміни та черговість виплати боржником чи інвестором боргу кредиторам; 3) умови відповідальності інвестора за виконання взятих зобов'язань.

План фінансовий – 1) план формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства; 2) розділ бізнес-проекту, що розробляється з метою підтвердження окупності та прибутковості інвестицій у підприємницькій проект.

План формування і використання коштів – складова фінансового плану бізнес-плану реалізації підприємницького проекту.

Планування використання капіталу – процес розроблення системи планів і планових показників щодо розподілу капіталу і оптимальних напрямів його використання, визначення належного рівня його ефективності в операційному та інвестиційному процесах підприємства та забезпечення умов досягнення цього рівня.

Планування фінансове оперативне – процес конкретизації надходжень і використання фінансових ресурсів підприємства за короткі проміжки часу.

Планування фінансове поточне – планування фінансової діяльності підприємства на плановий період, переважно на рік, з деталізацією основних показників по кварталах.

Платіжний баланс – співвідношення платежів країни закордон за певний період (рік, квота, місяць). Він дозволяє аналізувати взаємовідносини країни з зовнішнім світом.

Платоспроможність – здатність держави, юридичної чи фізичної особи вчасно і повністю сплачувати за своїми зобов'язаннями, які впливають із торговельних, кредитних чи інших операцій грошового характеру.

Платоспроможність підприємства – здатність виконувати свої зовнішні зобов'язки, використовуючи власні активи. Цей показник вимірює фінансовий ризик, тобто вірогідність банкрутства. Для обчислення рівня платоспроможності використовують спеціальний коефіцієнт, який показує частку власного (акціонерного) капіталу підприємства в його загальних зобов'язках.

Плинність працівників – звільнення працівників у зв'язку з причинами, не пов'язаними із загальнодержавною та виробничою необхідністю.

Пов'язані сторони – підприємства, відносини між якими дають можливість одній стороні контролювати іншу, тобто істотно впливати на прийняття фінансових та оперативних рішень.

Поворотність кредиту – принцип кредитування, суть якого полягає в необхідності повернення кредиторів одержаного позичальником кредиту, визначений кредитною угодою.

Погашення кредиту – повернення взятих у кредит коштів за графіком, зафіксованим у кредитній угоді. Протягом кількох перших років позичальник може не погашати кредиту.

Поглинання підприємства – форма реорганізації, що здійснюється придбанням корпоративних прав фінансово неспроможного підприємства підприємством-санатором.

Податкова звітність – звітність, яку складають усі суб'єкти господарювання – платники податків, і яка призначена для надання інформації органам державної податкової адміністрації щодо стану розрахунків з державою за податками.

Показник – виражена числом характеристика якого-небудь властивості економічного об'єкта, процесу або рішення.

Попередній (перспективний) аналіз – вид аналізу, що проводиться до здійснення господарських операцій. Він необхідний для обґрунтування управлінських рішень і планових завдань, а також для прогнозування майбутнього й оцінки очікуваного виконання плану, попередження небажаних результатів.

Попередній аналіз господарської діяльності – проводиться до здійснення господарських операцій. Він необхідний для обґрунтування управлінських рішень і планових завдань, а також для розробки економічної стратегії підприємства.

Порівняльний (просторовий) аналіз – внутрішньогосподарський аналіз порівняння зведених показників звітності за окремими показниками

фірми, дочірніх фірм, підрозділів, цехів, так і міжгосподарський аналіз і порівняння показників даної фірми з показниками конкурентів, з середньогалузевими і середніми загальноекономічними даними.

Порівняльний (ринковий) підхід – заснований на тому, що аналогічні підприємства повинні продаватися за подібними цінами.

Порівняльний аналіз – аналіз, що обмежується порівнянням звітних показників про результати господарської діяльності з показниками плану поточного року, даними минулих років, передових підприємств.

Порівняльний аналітичний баланс – дозволяє звести до купи і класифікувати розрахунки, які проводить аналітик при ознайомленні з балансом.

Порівняння – 1) зіставлення об'єктів аналізу з метою виявлення рис подібності або рис відмінності між ними; 2) науковий метод пізнання, у процесі якого невідоме (досліджуване) явище, предмети співвідносяться з уже відомими, дослідженими раніше, з метою визначення загальних рис або відмінностей між ними.

Портфель інвестицій – набір фінансових активів, якими володіє інвестор. В нього можуть входити як інструменти одного виду, наприклад, акції, облігації так і різні інструменти: цінні папери, фінансові інструменти, нерухомість.

Постійні витрати підприємства – витрати, не залежні від обсягу виробництва й обсягу реалізації продукції.

Постійні загальновиробничі витрати – витрати на обслуговування й управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності.

Постулат – твердження, яке сприймається в межах певної наукової теорії, як істина без доказовості і виступає в ролі аксіоми.

Потенціал – можливості, наявні сили, запасу, засобу, що можуть бути використані.

Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями – сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Поточні біологічні активи – вартість поточних біологічних активів тваринництва (дорослі тварини на відгодівлі і в нагулі, птиця, звірі, кролики, дорослі тварини, вибраквані з основного стада для реалізації, молодняк тварин на вирощуванні і відгодівлі) в оцінці за справедливою або первісною вартістю, а також рослинництва (зернові, технічні, овочеві та інші культури) в оцінці за справедливою вартістю.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Поточні фінансові інвестиції – фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів).

Потреба в капіталі – обчислена в грошовому еквіваленті потреба підприємства у грошових і матеріальних засобах, необхідних для виконання поставлених завдань та забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Потужність нормальна – очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної роботи підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

Початкова вартість майна – вартість, з якої розпочинається продаж майна встановленими законодавством способами, що передбачають конкуренцію покупців.

Пошуковий прогноз – визначення можливих станів об'єкта в майбутньому.

Практична застосовність методу – визначається умовами і можливостями, що характеризують його застосування.

Предмет аналізу господарської діяльності – причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ і процесів, зміни результатів господарської діяльності.

Предмет дослідження – досліджувані з певною метою властивості, характерні для наукового пізнання, це визначення певного «ракурсу» дослідження як припущення про найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта.

Предмет прогнозування – дослідження перспектив розвитку явищ.

Предмети малоцінні та швидкозношувані – елемент обігових коштів, що входить до складу виробничих запасів.

Премія – винагорода за високі кількісні та якісні показники у праці, виплачувана з фонду заробітної плати, фонду матеріального заохочення чи спеціальних фондів.

Прибуток – 1) частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; 2) грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарюючого суб'єкта; 3) сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ним витрати; 4) перевищення сукупних доходів над сукупними витратами. Обчислюють як різницю між валовим вииторгом та витратами на виробництво та реалізацію продукції; 5) перевищення доходів від продажу товарів та послуг над витратами на виробництво і продаж цих товарів; один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства, підприємця. Прибуток обчислюється як різниця між виручкою від реалізації продукту господарської діяльності та сумою витрат факторів виробництва на цю діяльність у грошовому вираженні.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування – алгебраїчна сума прибутку (збитку) від основної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Прибуток (збиток) від операційної діяльності – алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Прибуток балансовий – загальна сума прибутку підприємства з усіх видів виробничої і невиробничої діяльності за певний період часу (найчастіше за рік), що відбивається в балансі.

Прибуток бухгалтерський – прибуток від підприємницької діяльності, обчислений за бухгалтерською документацією без урахування документально не зафіксованих витрат самого підприємця, зокрема і втраченого зиску.

Прибуток валовий – різниця між чистим доходом від реалізації продукції, робіт і послуг та собівартістю реалізованої продукції, робіт і послуг. Загальна сума одержаного підприємством прибутку до відрахування податків з прибутку.

Прибуток від звичайної діяльності – 1) прибуток, отриманий підприємством від основної та операційної діяльності, фінансових інвестицій та іншої звичайної діяльності; 2) різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку. Збиток від звичайної діяльності дорівнює збитку від звичайної діяльності до оподаткування та сумі податків на прибуток.

Прибуток від іншої звичайної діяльності – прибуток підприємства від реалізації основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій, від ліквідації необоротних активів, від безоплатно отриманих оборотних активів, від зниження ціни необоротних активів і фінансових інвестицій, неопераційних курсових різниць, а також від іншої звичайної діяльності.

Прибуток від надзвичайних подій – прибуток підприємства, який пов'язаний з втратами від стихійного лиха, техногенних катастроф і аварій, відшкодування збитків від надзвичайних подій, а також з іншими надзвичайними доходами і втратами.

Прибуток від операційної діяльності – прибуток підприємства від основної діяльності та іншої операційної діяльності.

Прибуток від реалізації продукції – виторг від реалізації продукції, зменшений на суму нарахованого податку на додану вартість, акцизного збору, а також на суму витрат, включених до собівартості продукції.

Прибуток нерозподілений – чистий прибуток акціонерного товариства, що не був виплачений у вигляді дивідендів акціонерам і надійшов до резервного фонду з метою реінвестування у виробництво.

Прибуток операційний – прибуток, одержаний від операційної діяльності підприємства. Його обчислюють як алгебраїчну суму валового прибутку, іншого операційного доходу та операційних витрат підприємства за звітний період.

Прибуток санаційний – прибуток, отримуваний підприємством унаслідок викупу ним власних корпоративних прав за курсом, нижчим від

номінальної вартості цих прав, або внаслідок їх анулювання, а також від отримання підприємством безповоротної фінансової допомоги, зокрема через списання кредиторської заборгованості.

Прибуток чистий – 1) алгебраїчна сума прибутку від звичайної діяльності, надзвичайного прибутку, надзвичайних збитків та податків з надзвичайного прибутку; 2) прибуток, що залишається після сплати (з суми валового прибутку) законодавчо встановлених податків.

Привабливість інвестиційна – узагальнена характеристика переваг і недоліків інвестування окремих об'єктів чи напрямів з позиції конкретного інвестора.

Прийняття рішення – процес, який починається з констатації виникнення проблемної ситуації та завершується вибором рішення, тобто вибором дії, яка спрямована на усунення проблемної ситуації.

Прикладні наукові дослідження – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на використання результатів фундаментальних досліджень для різних практичних завдань, на основі яких розробляється нове обладнання, нові машини, способи організації виробництва, технологічні процеси тощо, з метою отримання безпосереднього економічного ефекту в конкретних галузях економіки.

Примітки до фінансової звітності – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Принцип – основне, вихідне положення якої-небудь теорії, вчення, науки чи світогляду, виступає як перше і найабстрактніше визначення ідеї, як початкова форма систематизації знань.

Прискорення оборотності обігових коштів – скорочення тривалості одного обороту обігових коштів, результатом якого є їх вивільнення.

Причинно-наслідкові відносини – зв'язок явищ і процесів, коли зміна одного з них (причини) веде до зміни іншого (слідства).

Прогноз – 1) оцінка майбутньої діяльності; 2) пророкування майбутнього за допомогою наукових методів, а також сам результат передбачення.

Прогнозування – вид передбачення, оскільки його суб'єкти отримують інформацію про майбутнє.

Програма виробнича – склад і обсяг продукцію, яку підприємство має виробити за певний час (день, тиждень, місяць, рік).

Продуктивність праці – показник, що характеризує ефективність затрат праці, результативність корисної діяльності людей у процесі виробництва за певний період часу.

Продукція валова – вартісне вираження загального обсягу виготовленої за певний період продукції.

Продукція відвантажена – продукція, фактично відправлена споживачам. Моментом відвантаження вважають дату документа, який засвідчує факт прийняття вантажу до перевезення транспортною організацією або дату передачі продукції замовникові на місці її виготовлення.

Продукція готова – вироби і напівфабрикати, які повністю закінчені обробкою, відповідають стандартам або затвердженим технічним умовам і прийняті на склад підприємства-виробника чи реалізовані замовником.

Продукція реалізована – показник, що характеризує в грошовому обчисленні обсяг товарної продукції, відправленої споживачам та оплаченої ними.

Продукція товарна – один з показників обсягу виробництва, який характеризує вартість усієї продукції, виробленої підприємством і призначеної для реалізації на сторону.

Проект інвестиційний – 1) об'єкт реального інвестування у формах: придбання цілісного майнового комплексу, нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту тощо; 2) будь-який підприємницький проект, що передбачає інвестування коштів.

Проект санації – документ з аналізом причин та обґрунтування заходів щодо санації підприємства-боржника.

Процедури банкрутства – законодавчо визначений перелік процедур, здійснюваних після визнання підприємства банкрутом.

Прямий зв'язок – із збільшенням або зменшенням значень факторного ознаки збільшується або зменшується значення результативного.

Р

Ранг – порядковий номер значення ознаки, розташованого в порядку зростання або зменшення величин.

Ранжування – 1) метод упорядкування об'єктів, ознак, альтернатив, факторів, який ґрунтується на порівняльній оцінці та розміщенні в порядку зменшення кількісного значення вибраного критерію; 2) визначення важливості, вагомості, рангу чинників (проблем) за їх ефективністю, актуальністю, масштабністю, ступенем ризику; 3) процедура впорядкування об'єктів вивчення, яка виконується на основі переваги значень ознаки в порядку зростання або спадання.

Реалізація – продаж вироблених чи перепробуваних товарів і послуг з одержанням грошового виторгу.

Реальний прибуток (збиток) – номінальний прибуток (збиток) перерахований з урахуванням інфляції. Він характеризує реальну купівельну спроможність підприємства.

Регресійний аналіз – аналітичний вираз зв'язку, в якому зміна однієї величини (результативної ознаки) обумовлено впливом однієї або декількох незалежних величин (факторів), а безліч всіх інших чинників, також роблять вплив на залежну величину, приймається за постійні і середні значення.

Регулювання – система управлінських відносин, які забезпечують підтримку або зміна соціально-економічних явищ та їх зв'язків.

Рестрація підприємства – одна з процедур утворення підприємства, внаслідок якої останнє набуває прав юридичної особи.

Рестри бухгалтерського обліку – спеціальні таблиці, в яких згруповані облікові записи господарських операцій на рахунках (журнали-ордери, меморіальні ордери, відомості, розроблені таблиці, картки).

Режим кредитування – характер взаємин між кредитором та позичальником, тобто умови, на яких здійснюється кредитування.

Резерв – 1) запаси ресурсів, що необхідні для безперервної роботи підприємства; 2) можливості підвищення ефективності господарської діяльності.

Резервний капітал – сума резервів, створених, відповідно до чинного законодавства або установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Результативний ознака – ознака, що змінюється під дією факторних ознак.

Рейтинг (оцінка, віднесення до класу, розряду, категорії) – це оцінка позиції аналізованого об'єкта за шкалою показників.

Ремонт капітальний – 1) різновид будівельної продукції у формі виробничих послуг; 2) один з видів ремонту основних фондів.

Ремонт основних фондів – часткове оновлення основних фондів для підтримання їх у робочому стані.

Ремонт основних фондів капітальний – часткове відшкодування фізичного зношення основних фондів. Призначений для підтримання основних фондів у робочому стані за допомогою періодичного відновлення їхніх техніко-експлуатаційних властивостей.

Ремонт основних фондів поточний – вид ремонту з менш як річною періодичністю, що передбачає систематичне та своєчасне проведення профілактичних заходів і робіт з метою усунення дрібних пошкоджень і несправностей та попередження завчасного зношення основних фондів.

Реновація – економічний процес оновлення елементів основних виробничих фондів, що вибувають внаслідок фізичного та морального зношування.

Рентабельність – 1) виражений у відсотках відносний показник прибутковості, який характеризує ефективність витрат підприємства

загалом або ефективність виробництва окремих видів продукції; Рентабельність – один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва; 2) показник економічної ефективності виробництва на підприємствах у різних галузях національної економіки; 3) рівень прибутковості, що вимірюється у коефіцієнтах або відсотках.

Рентабельність власного капіталу – співвідношення між прибутком і власним капіталом;

Рентабельність інвестиційна – показник прибутковості інвестиційної діяльності підприємства, який обчислюють діленням суми чистого прибутку, отриманого від інвестиційної діяльності підприємства за певний період, на суму інвестиційних ресурсів підприємства, вкладених в об'єкти реального та фінансового інвестування.

Рентабельність капіталу – найбільш узагальнюючий показник рентабельності. Його обчислюють як відношення балансового прибутку до вартості всього майна, яке є в розпорядженні підприємства.

Рентабельність обігу – співвідношення між прибутком і сумою обігу.

Рентабельність підприємства економічна – показник рентабельності активів, який обчислюють діленням прибутку після сплати процентів і податків на суму активів підприємства.

Рентабельність реалізованої продукції – відношення валового прибутку (або чистого прибутку) до виручки від реалізації продукції.

Рентабельність сукупного капіталу – співвідношення суми прибутку і підприємницького доходу на позичковий капітал до суми власного капіталу за балансом та позичковим капіталом;

Реорганізація підприємства – один з напрямів санації підприємства-боржників, здійснюваний у різних формах до чи в процесі розгляду справи про банкрутство.

Реструктуризація підприємства – здійснення організаційних, економічних, правових, виробничих і технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форми власності, організаційно-правові форми.

Ресурси – кошти, запаси, можливості, джерела чого-небудь (наприклад, фінансові, економічні, матеріальні, природні, сировинні, трудові тощо).

Ресурси економічні – сукупність ресурсів, що їх використовують для виробництва товарів: земля, праця, капітал, підприємницькі здібності, технологія, інформація тощо.

Ресурси інвестиційні – усі види грошових та інших активів підприємства, які можуть бути використані для здійснення інвестиційної діяльності.

Ресурси матеріальні – основні та допоміжні матеріали, вироби, конструкції, сировина, паливо, незавершене виробництва, тара й тарні матеріали, а також заласні частини, призначені для ремонту обладнання.

Ресурсовіддача – показує обсяг виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), що припадає на одну грошову одиницю коштів, вкладених у діяльність підприємства.

Ретроспективний аналіз – аналіз, що полягає у вивченні тенденцій і коливань господарської діяльності, що склалися за певний період у минулому.

Ринкова вартість – вартість, за яку можливе відчуження об'єкта оцінки на ринку подібного майна на дату оцінки за угодою, укладеною між покупцем та продавцем, після проведення відповідного маркетингу за умови, що кожна зі сторін діяла зі знанням справи, розсудливо і без примусу.

Ринкова кон'юнктура – взаємозалежні коливання попиту та пропозиції.

Ритмічність – рівномірний випуск продукції відповідно до графіка в обсязі й асортименті, передбачених планом.

Ритмічність виробництва – чітка, стійка і збалансована діяльність підприємства, яка дає змогу рівномірно випускати продукцію і виконувати свої зобов'язання перед споживачами.

Рівень матеріаломісткості товарної продукції – співвідношення між матеріальними витратами на виробництво і вартістю тієї ж продукції.

Рівномірність виробництва – характеризує рівень організації господарської діяльності, ефективність використання обладнання, сировини і робочої сили.

Розряд роботи тарифний – показник рівня складності роботи, для виконання якої необхідний відповідний рівень кваліфікації робітника.

С

Самоокупність – 1) один із принципів підприємницької діяльності, що передбачає відшкодуванням підприємством поточних витрат за рахунок власних доходів; 2) принцип господарювання, за яким видатки підприємства повністю покриваються власними доходами, одержаними від реалізації виготовленої продукції. Кошти, вкладені у розвиток підприємства, мають повністю окупатися виручкою і забезпечувати мінімум економічної ефективності використання ресурсів, платежів до бюджету, фінансування витрат на просте відтворення.

Самофінансування – ґрунтується на використанні підприємствами власних ресурсів для забезпечення свого економічного і соціального розвитку. Шляхом самофінансування забезпечується як просте, так і розширене відтворення, а також участь у формуванні державних грошових фондів шляхом передачі до них частини чистого доходу.

Санатор – фізична або юридична особа, яка має намір взяти фінансову чи іншого роду матеріальну участь у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі.

Санація – оздоровлення фінансового стану підприємства через систему фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційних та соціальних заходів для запобігання його банкрутству чи підвищення конкурентоспроможності.

Санація альтернативна – форма фінансової санації, здійснюваної з допомогою власників підприємства, за якою акціонер на добровільних засадах може зробити вибір між деномінацією чи консолідацією своїх корпоративних прав, з одного боку, та надання безповоротної фінансової допомоги – з іншого.

Санація досудова – система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які реалізуються до порушення справи про банкрутство.

Санація фінансова – система фінансово-економічних оздоровчих заходів, зокрема: покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності та платоспроможності підприємства, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фондів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів.

Сезонність виробництва – нерівномірність випуску і реалізації продукції, виражена в підйомі, скороченні або повному припиненні виробництва в окремі періоди року.

Середня фондвідача проекту – визначається діленням середнього чистого прибутку, накопиченого за весь період експлуатації проекту, на середню залишкову вартість основних засобів, придбаних за рахунок інвестованих грошових коштів.

Синергізм – додаткові економічні переваги, що утворюються у разі успішного об'єднання двох чи декількох підприємств.

Синтез – 1) з'єднання різних елементів, сторін об'єкта в єдине ціле; 2) метод дослідження об'єкта в його цілісності, в єдності його частин (аудит виконання договорів на постачання товарно-матеріальних цінностей).

Синтетичний облік – це спосіб економічного групування однорідних господарських операцій для щоденного їх відображення в обліку. На кожний вид однорідних господарських операцій відкривається окремий рахунок. Облік господарських операцій на бухгалтерських рахунках здійснюється методом подвійного запису, який полягає в тому, що ці операції відображаються на рахунках двічі: по дебету одного рахунку і по кредиту другого рахунку, причому в однаковій сумі.

Система – сукупність елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним; утворює певну цілісність, єдність.

Система оплати праці – спосіб нарахування заробітної плати відповідно до витрат праці та її результатів.

Система тарифна – один з елементів організування заробітної плати, що становить собою сукупність затверджених нормативів, за допомогою яких здійснюється регулювання заробітної плати залежно від якості, складності, важкості та важливості праці і які враховують відмінність між працею кваліфікованою та некваліфікованою.

Системний аналіз – 1) сукупність методів і засобів дослідження складних систем, об'єктів, процесів, що спираються на комплексний підхід, облік взаємозв'язків і взаємодій між елементами системи; 2) сукупність методологічних засобів, що використовуються для підготовки і обґрунтування рішень із складних економічних проблем; 3) вивчення об'єкта як сукупності елементів, що утворюють систему. В аудиті системний аналіз передбачає оцінку поведінки об'єктів як системи з усіма факторами, що впливають на його функціонування. Він дає змогу застосувати системний підхід до оцінки виробничої і фінансово-господарської діяльності підприємства (аналіз систем для дослідження об'єктів за умов невизначеності).

Системний підхід – один зі спеціальних способів наукового дослідження, за яким досліджуваний об'єкт розчленовують на елементи, що їх розглядають в єдності, тобто як систему.

Службове розслідування – сукупність прийомів перевірки дотримання службовими особами і робітниками чи службовцями нормативно-правових актів (застосовується при вивченні порушення чинного законодавства).

Собівартість – грошове вираження загальної суми витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) – грошове вираження виробничої собівартості продукції, яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозділених постійних загальновиробничих витрат і понаднормативних витрат.

Собівартість товару – витрати підприємства на виробництво товару.

Собівартість фактична – собівартість продукції, обчислена в кінці звітного періоду за даними бухгалтерського обліку щодо фактичних витрат на виробництво та фактичної кількості отриманої продукції.

Соціально-економічний аналіз – вид аналізу, що вивчає взаємозв'язок соціальних і економічних процесів, їхній вплив один на одного і на економічні результати господарської діяльності.

Стабільність фінансова – 1) характеристика фінансового стану підприємства. Забезпечується високою часткою власного капіталу в його загальній сумі; 2) стійкий динамічний розвиток фінансово-кредитної системи держави за відсутності значних фінансових диспропорцій.

Ставка дисконтна – 1) ставка процентна, за якою майбутню вартість грошей чи фінансових інструментів приводять до їх теперішньої вартості, тобто за якою здійснюють процес дисконтування; 2) оплата, яку банк стягує за врахування векселів, – авансування грошей на закупівлю векселів.

Статистична звітність – звітність, яку складають усі суб'єкти господарювання і яка містить інформацію, необхідну органам державної статистики для оцінки, планування і прогнозування економічного розвитку держави.

Стаття калькуляції – певний вид витрат, які складають собівартість. Перелік калькуляційних статей визначається особливістю виробничого процесу.

Статутний капітал – 1) сума внесків (паїв) засновників підприємства для забезпечення його життєдіяльності; 2) зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства. Підприємства, для яких не передбачена фіксована сума статутного капіталу, відображають у цій статті суму фактичного внеску власників до статутного капіталу підприємства.

Стохастична зв'язок – зв'язок, яка проявляється не в кожному окремому випадку, а загалом, середньому при великій кількості спостережень.

Стохастичний аналіз – вивчення непрямих зв'язків між результативним і факторними показниками.

Стохастичний аналіз – вид аналізу, що використовується для вивчення стохастичних залежностей між досліджуваними явищами і процесами господарської діяльності підприємств.

Строк окупності інвестицій – період часу, необхідний для повернення вкладених коштів (без дисконтування), іншими словами, це період часу, за який доходи покривають витрати на реалізацію інвестиційних проектів.

Структура виробництва – співвідношення окремих виробів у загальному обсязі виробництва, вираженому найчастіше у відсотках.

Структура капіталу – структура джерел використовуваного підприємством капіталу (власного та позикового).

Структура капіталу оптимальна – розрахована структура джерел використовуваного капіталу, за якої досягається найефективніша пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість.

Структура обігових коштів – виражене у відсотках співвідношення між оборотними фондами та фондами обігу, а також між окремими елементами і статтями обігових коштів.

Структура основних фондів – виражене у відсотках співвідношення між окремими групами основних фондів, а також між активною та пасивною їх частинами.

Суб'єкти інвестиційної діяльності в Україні – інвестори, виконавці, користувачі об'єктів інвестиційної діяльності, постачальники товарно-матеріальних цінностей, устаткування й проектних розробок, юридичні особи, громадяни України, іноземні юридичні або фізичні особи, державні й міжнародні організації та ін.

Судження – це форма мислення, яка шляхом порівняння кількох понять дозволяє стверджувати або заперечувати наявність в об'єктах дослідження певних властивостей, якостей

Сукупна вартість цілісного майнового комплексу – сума вартості активів підприємства, що відображені у його передавальному балансі.

Суцільні спостереження – прийоми статистичного спостереження фактичного стану об'єктів (хронометраж норм виробітку, використання робочого часу за звітний період).

Т

Таємниця комерційна – відомості про діяльність фірми, підприємства, поширення яких могло б завдати збитків їхнім інтересам. Підприємства і підприємці мають право зберігати в таємниці інформацію про всі сторони своєї діяльності, поширення якої послаблює їхні позиції на ринку і яка становить інтерес для конкурентів (техніка, технологія, нові вироби, ціни, організація виробництва, кадри тощо).

Тарифна ставка середня – показник, що визначається для робітників і робіт як середня зважена арифметична величина їх ставок за числом робітників або кількістю нормо-годин робіт.

Теза – систематизований виклад основних положень, думок, спостережень, в ній відсутні деталі, пояснення, ілюстрації тощо.

Темп зростання – відношення величини економічного показника у звітному періоді до його значення, прийнятого за базу відліку; вимірюється у відносних величинах або процентах.

Теорія ігор – напрям у науці, що використовує апарат математичного моделювання в цілях передбачення, вироблення кращих варіантів дій в умовах невизначеності, ігрових ситуаціях.

Термін амортизаційний – термін повного погашення вартості основних фондів за рахунок амортизаційних відрахувань. Використовується для визначення норми амортизації.

Термін корисного використання – очікуваний період часу, протягом якого необоротний актив буде використовуватись підприємством або з його використанням буде виготовлено очікуваний підприємством обсяг продукції.

Термін окупності капітальних вкладень – період часу в роках, за який побудоване чи реконструйоване підприємство забезпечує накопичення прибутку в розмірах, що дорівнюють здійсненню капітальним вкладенням.

Термін служби основних фондів нормативний – показник, що характеризує встановлену тривалість служби основних фондів.

Техніко-економічне обґрунтування – передпроектний документ, у якому обґрунтовують економічну доцільність будівництва підприємства; його потужність, номенклатуру та якість продукції; кооперацію виробництва; забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, паливом, електро- і теплоенергією, водою і трудовими ресурсами.

Техніко-економічний аналіз – вид аналізу, що вивчає взаємодію технічних і економічних процесів, встановлення їхнього впливу на економічні результати діяльності підприємства.

Технічна озброєність – відношення середнього залишку вартості виробничого устаткування до числа робітників зайнятих у найбільшу зміну.

Технологічний контроль – контроль якості продукції, її відповідності технічним умовам (контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво, що застосовується для перевірки оптимальності технології виробництва, обґрунтованості норм витрат матеріалів і повноти виходу готової продукції).

Товари – вартість товарів без суми торгових націнок, які придбані підприємствами для наступного продажу.

Точка беззбитковості – обсяг реалізації продукції, за якого прибуток підприємства дорівнює нулю, тобто виручка від реалізації продукції відповідає валовим витратам на її виробництво та реалізацію.

Тренд – 1) основна тенденція динаміки показника, очищена від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів; 2) спрямованість зміни показників, що визначається шляхом обробки звітних, статистичних даних та встановлення на цій основі тенденцій їх змін.

Трендовий аналіз – 1) вид аналізу, що застосовується при вивченні відносних темпів росту і приросту показників за кілька років до рівня базисного року, тобто при дослідженні рядів динаміки; 2) збір та обробка даних за різні періоди часу і порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів з метою визначення основної тенденції динаміки показника (тренду); 3) порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. За допомогою тренда формуються можливі значення показників у майбутньому, а, отже, ведеться перспективний, прогнозний аналіз.

Тривалість одного обороту обігових коштів – показник, що характеризує ефективність використання обігових коштів.

Трудові ресурси підприємства – відповідна чисельність працівників, яким притаманна сукупність фізичних та духовних властивостей, що дозволяє їм працювати та задовольняти потреби підприємства у робочій силі.

Трудомісткість – праця в нормо-годинах (людино-годинах), необхідна для виготовлення певного виробу, його складової частини або для виконання певного виду робіт.

Трудомісткість продукції – кількість робочого часу у людино-годинах, за який виготовляють одиницю продукції чи виконують певну роботу у натуральному чи вартісному вираженні.

У

Умовні рішення – рішення, прийняття одного з яких можливе лише за умови прийняття іншого.

Умовно-змінні витрати – витрати, які знаходяться в прямій залежності від зміни обсягу виробництва.

Умовно-постійні витрати – витрати, які безпосередньо не залежать від зміни обсягу виробництва.

Управління антикризове – спеціальним чином організована система управління, яка має комплексний, системний характер, націлена на оперативне виявлення ознак кризи та створення відповідних передумов для їх своєчасного подолання.

Участь у прибутку – система стимулювання працівників підприємства з отримуваних ним прибутків.

Ф

Фактор – причина, рушійна сила, що робить вплив на результат виробничої, економічної діяльності.

Факторний аналіз – 1) аналіз спрямований на виявлення впливу факторів на приріст і рівень результативних показників; 2) метод дослідження, в основі якого лежить аналіз впливу окремих факторів на результати господарської діяльності; 3) один із видів комплексного аналізу основної діяльності, пов'язаний з пошуком і класифікацією факторів, що впливають на економічні явища і процеси, з виявленням причинно-наслідкових зв'язків, що впливають на зміну конкретних показників основної діяльності; 4) аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження. Причому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), тобто розроблення результативного показника на складові частини, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник.

Факторний ознака – ознака, що робить вплив на зміну результативної ознаки.

Фізичний знос – поступове зношування окремих елементів основних фондів під впливом експлуатації, особливостей технологічних процесів, ступеня завантаження устаткування, рівня кваліфікації робітників, якості ремонтів.

Фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансова стійкість – стан фінансових ресурсів підприємства, при якому воно вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання, забезпечити безперервний процес виробничо-господарської діяльності, а також витрати на його розширення та оновлення.

Фінансова стійкість підприємства – одна з найважливіших характеристик його фінансового стану, що визначає стабільність діяльності підприємства у довгостроковій перспективі.

Фінансове планування – процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування та напрямками їх цільового використання, згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді.

Фінансовий аналіз – процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів подальшого підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку.

Фінансовий план – це найважливіший елемент бізнес-плану, який складається з урахуванням прогнозу фінансового стану підприємства, як для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів так і для управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

Фінансовий план бізнес-плану – розділ бізнес-плану, що розробляється з метою обґрунтування окупності та прибутковості інвестицій у певний проект.

Фінансовий ризик – 1) ризик, формування якого притаманне господарським операціям які реалізуються в межах фінансової діяльності суб'єкта господарювання; 2) передбачена невизначеність, тому його оцінка не може бути ідеальною. Будь-який метод оцінки ризику має на меті максимально наближені до реальних результатів, але не дає змоги зовсім уникнути помилок.

Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських

факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансові інвестиції – 1) активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора; 2) активи, що утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів, тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Фінансово-економічний аналіз – вид аналізу, при якому основна увага приділяється фінансовим результатам діяльності підприємства, виконанню фінансового плану, ефективності використання власного та позикового капіталу, виявленню резервів збільшення прибутку, зростання росту рентабельності, поліпшення фінансового стану і платоспроможності підприємства.

Фонд заробітної плати – частина фонду оплати праці, нарахована працівникам підприємства за відпрацьований час, а також за невідпрацьований час, що підлягає оплаті відповідно до трудового законодавства.

Фонди робочого часу – час роботи одного працівника протягом певного календарного періоду. Його обчислюють для визначення потрібної кількості робітників, а також для виявлення показників використання трудових ресурсів на діючих підприємствах. Одиниця виміру робочого часу – людино-година чи людино-день. Розрізняють календарний, номінальний (максимально можливий) і корисний (фактичний) фонд робочого часу.

Фондовіддача – показник ефективності використання основних виробничих фондів. Його обчислюють як відношення річного обсягу валової продукції до середньорічної вартості основних виробничих фондів. Він показує, яка сума виконаного обсягу робіт приходить на 1 грн. вартості основних виробничих засобів.

Фондомісткість – показник, що характеризує вартість основних виробничих фондів, яка припадає на одиницю вартості валової продукції.

Фондоозбросність – додатковий коефіцієнт, що показує середньорічну вартість основних засобів, які приходяться на 1 одного працюючого.

Фондоозбросність виробництва – обсяг основних виробничих фондів у вартісному виразі, що припадає на одного робітника; частка від ділення середньорічної вартості діючих основних виробничих фондів на середньооблікову кількість працівників в одній найбільшій зміні.

Фондоозбросність праці – 1) відношення середньорічної вартості основних промислово-виробничих фондів до числа робітників, зайнятих у найбільшу зміну; 2) обсяг основних виробничих фондів у вартісному вимірі, що припадає на одного працівника підприємства.

Фондорентабельність – коефіцієнт, який показує частку прибутку, отриманого підприємством на одну гривню вкладених основних засобів.

Форми оплати праці – різновиди оплати праці залежно від характеру і специфіки виробництва. Розрізняють почасову та відрядну форми оплати праці.

Фундаментальні (теоретичні) наукові дослідження – науково-теоретична та експериментальна діяльність, спрямована на пізнання законів, що управляють поведінкою і взаємодією базисних структур природи, суспільства, людини.

Функціонально-вартісний аналіз – 1) комплексне дослідження діяльності підприємства, засноване на взаємопов'язаному розгляді функцій, властивостей, якостей створюваних об'єктів, товарів і витрат на забезпечення функцій; 2) вид аналізу, що базується на функціях, що виконує об'єкт, і зорієнтований на оптимальні методи їхньої реалізації на всіх стадіях життєвого циклу виробу (науково-дослідні роботи, конструювання, виробництво, експлуатація й утилізація). Його основне призначення полягає в тому, щоб виявити і попередити зайві витрати за рахунок ліквідації непотрібних вузлів, деталей, спрощення конструкції виробу, заміни матеріалів тощо.

Х

Халатність – недостатнє приділення уваги роботі, коли є передбачений ризик спричинити шкоду іншим людям.

Холдинг – придбання контрольних пакетів акцій та створення холдинг-компаній. Розрізняють два види холдингу: чистий холдинг, здійснюваний спеціально для встановлення контролю над іншими підприємствами через придбання контрольних пакетів їхніх акцій, і змішаний холдинг, що поєднує зазначені функції з іншими видами діяльності.

Холдинг-компанія – корпорація чи акціонерна компанія, що використовує свій капітал для придбання контрольних пакетів акцій інших компаній з метою встановлення контролю над ними та управління значно більшим капіталом ніж початковий.

Хронометраж – метод вивчення витрат робочого часу на виконання повторюваних трудових операцій, який полягає у вимірюванні їхньої тривалості та аналізі умов їх виконання.

Ц

Цикл операційний – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення виробничої діяльності та отримання коштів від реалізації виробленої з них продукції, товарів та послуг.

Цикл підприємства життєвий – сумарний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його

існування чи відродження на нових засадах (з новим складом власників та менеджерів, з принципово новими технологіями, продукцією).

Цикл товару життєвий – час перебування товару на ринку.

Ціль – 1) запрограмований результат (бажана подія або повна величина події), заради якого здійснюється виробничий процес, що повинен бути досягнутий за допомогою певних подій; 2) конкретний стан окремих характеристик організації, на досягнення яких спрямована її діяльність, бо це для неї бажано; 3) призначення, стандарт продуктивності чи бажаний майбутній стан організації.

Ціна – грошове вираження вартості товару.

Ціна базисна – ціна для визначення строку або якості товару, узгоджена сторонами, і є вихідною для визначення кінцевої ціни товару, що фактично постачається.

Ціна безбитковості – ціна товару, за якої підприємство-виробник виторгом від реалізації цього товару може покрити лише свої витрати, не отримуючи прибутку.

Ціна гуртова (оптова) – ціна, за якою підприємство чи торговельні посередники реалізують продукцію партіями іншим підприємствам, а також населенню.

Ціна договірна – ціна, що встановлюється між виробником і споживачем. Забезпечує гнучкість і встановлюється на продукцію виробничо-технічного призначення, що виготовлена за разовим або індивідуальним замовленням, на нові або непродовольчі товари масового споживання, а також окремі види продовольчих товарів, що реалізуються за домовленістю з торговельними організаціями.

Ціноутворення – процес формування цін, визначення їх рівнів та співвідношень.

Ч

Чисельність працівників середньоспискова – спискова чисельність працівників, усереднена за звітний період. Чисельність працівників середньоспискова: зі спискового складу працівників вилучають осіб, котрі мають додаткові відпустки.

Чиста (нормативно чиста) продукція – вартісний показник, що характеризує вартість нового продукту; валова продукція без урахування спожитих засобів виробництва.

Чиста вартість цілісного майнового комплексу – сукупна вартість цілісного майнового комплексу, зменшена на суму зобов'язань.

Чиста теперішня вартість – вартість інвестиційного проекту визначається як величина, одержана шляхом дисконтування різниці між всіма річними відтоками та притоками реальних грошей, накопичуваних за термін економічного життя проекту.

Чистий актив – сукупність активів підприємства після вирахування всіх боргів. Чистий актив є основою оцінки фінансової стабільності балансу й вартості акціонерного товариства.

Чистий дохід – грошовий вираз частини вартості виробленого продукту, створеного додатковою працею працівників матеріального виробництва.

Чистий прибуток (збиток) – розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податків з надзвичайного прибутку.

Я

Якість виготовлення продукції – ступінь відповідності виготовленої продукції (виконаної роботи) вимогам технологічної документації договору.

Якість інформації – сукупність властивостей, які обумовлюють можливість її використання для задоволення певних потреб.

Якість продукції – 1) технічний рівень товарів або послуг, обумовлений у реальних умовах експлуатації самим споживачем; 2) поняття, яке характеризує параметричні, експлуатаційні, споживчі, технологічні, дизайнерські властивості виробу, рівень його стандартизації й уніфікації, надійність і довговічність.

Якість продукції – сукупність властивостей продукції задовольняти певні потреби відповідно з її призначенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за аг. ред. І.В. Сіленко, Т.Д. Косової. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 384 с.

2. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / Шевчук В.О., Коновалова О.В., Пантелеєв В.П. / Нац. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2011. – 399 с.

3. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 384 с.

4. Андрєєва Г.І. Організація і методика економічного аналізу: Навчальний посібник / Г.І. Андрєєва, В.А. Андрєєва. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.

5. Бабець Є.К. Теорія економічного аналізу. Навч. посіб. / Є.К. Бабець, М.І. Горлов, С.О. Жуков В.П. Стасюк – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 384 с.

6. Бойко Л.О. Організація та методика економічного аналізу : навч. посіб. для бакалаврів всіх напрямів підготовки. – Одеса, ОДЕУ. – 2010. – 351 с.

7. Ганін В.І. Аналіз господарської діяльності підприємства: методологія, організація, методика. Навчальний посібник. – Х.: Вид-во ТОВ «С.А.М.», 2013. – 308 с.

8. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

9. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. – 354 с.

10. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. – [2-ге вид., доп. і перероб.] – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.

11. Економічний аналіз: Підручник/ За ред А.Г. Загороднього. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 487 с.

12. Економічний аналіз: теорія і практика: Підручник / За ред. проф. А.Г. Загороднього. – [Вид. 2-ге, перероб. і доп.] – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 440 с.

13. Економічний словник / За ред. Й.С. Завадського. – К. : Кондор, 2006. – 355 с.
14. Ковальчук Т.М. Теорія економічного аналізу: навч.-метод. посіб. – Чернівці: Рута, 2008. – 327 с.
15. Кожанова Є.П. Економічний аналіз: навч. посіб. / Є.П. Кожанова [та ін.] – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 344 с.
16. Козак І.І. Економічний аналіз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І.І. Козак. – [2-ге вид.] – Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 217 с.
17. Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація: [моногр.] / М.Д. Корінько – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2007. – 429 с.
18. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу. Навч. посіб. / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
19. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: навч. посібник / Г.І. Купалова. – К: Знання, 2008. – 639 с.
20. Лазаришина І.Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика. – Рівне: НУВГП, 2005. – 369 с.
21. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник / Є.В. Мних. – К.: Знання, 2011. – 630 с.
22. Організація і методика економічного аналізу: Навчальний посібник / Г.І. Андреева, В.А. Андреева. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.
23. Петряєва З.Ф. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / З.Ф. Петряєва, Г.Г. Хмеленко. – Харків: ХНЕУ, 2009. – 236 с.
24. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник / П.Я. Попович. – [3-тє вид., перероб. і доп.] – К.: Знання, 2008. – 630 с.
25. Прокопенко І.Ф. Методика і методологія економічного аналізу: навч. пос. / І.Ф. прокопенко, В.І. Ганін – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с.
26. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
27. Серединська В.М. Економічний аналіз: навч. посіб. / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. – Тернопіль: Видавництво «Астон», 2010. – 623 с.
28. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навч. посібник для студ. вищ. закладів освіти / Н.В. Тарасенко. – Л.: Новий Світ-2000, 2008. – 344 с.

29. Теория экономического анализа: Учебник. / Под ред. М.И. Баканова. – [5-е изд., перераб. и доп.] – М.: Финансы и статистика, 2006. – 536 с.

30. Тринька Л.Я. Економічний аналіз: навч.-метод. посібник. / Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська. – К.: Алерта, 2013. – 568 с.

31. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: Підручник. / Ю.С. Цал-Цалко – Київ: 108 ЦУЛ. 2008.– 566 с.

32. Черниш С.С. Економічний аналіз: навч. посіб. / С.С. Черниш – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.

33. Чигринська О.С. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / О.С. Чигринська, Т.М. Власюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 232 с.

34. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: навч. посібник / М.А. Болдох [та ін.]; ред. М.Г. Чумаченко; – [2.вид., перероб. і доп.] – К.: КНЕУ, 2003. – 555 с.

35. Шпанковська Н.Г. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч. посіб. / Н.Г. Шпанковська, Г.О. Король, К.Ф. Ковальчук [та ін.]; за ред. К.Ф. Ковальчука – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 328 с.

Довідкове видання

**СЛОВНИК
ЗАГАЛЬНИХ ТЕРМІНІВ І
ПОНЯТЬ З АНАЛІЗУ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Словник

Укладачі:

**ЗАЙКА Світлана Олександрівна
КУСКОВА Світлана Вікторівна**

Відповідальний за випуск – доцент Бобловський О.Ю.

Підписано до друку 5.02.2019 р.
Формат 60×90 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Офсетний друк.
Умовн. друк. арк. – 5,0. Наклад – 100 прим.

Видавництво ТОВ «Стильна типографія»
61002, м. Харків, вул. Чернишевська, 28 А
Тел.: (057) 754-49-42
e-mail: zebra-zakaz@mail.ru

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК № 4863 від 12.03.2015 р.